

nie 'n aanslag teen die Kerk nie, maar is geloofsgehoorsaamheid. Om te verander waar verander moet word, is nie lafhartig nie, maar geloofsmoed. Om nie te verander waar verander mag word nie is geloofsinnig" en verder: "Ek het begin deur te sê dat die ope brief 'n belangrike gebeurtenis is. En waar is die belangrikheid geleë? Dit is simptome van wat daar lewe in die harte van (sommige) van ons mense: dit is 'n vraag of ons reglemente en manier van sinodale byeenkomste aan die eise van die tyd kan beantwoord, dit is tekens van ernstige worsteling met basiese Skrifwaarhede, en eindelik is dit 'n oproep om self te besin oor sake wat ons bestaan en voortbestaan as kerk in hierdie land raak."¹⁸¹

Die geskiedenis het bevestig dat JA Heyns reg was. In die jare voor 1986 het ook hierdie *Brief* 'n reuse rol gespeel in die verandering wat in die Ned. Geref. Kerk aan die plaasvind was. Ook in 1990 staan die kerk nog steeds voor dié oproep!

4.4 DIE VERGADERING VAN DIE WÊRELDBOND VAN GEREFORMEERDE KERKE: OTTAWA 1982

Waar die eerste twee belangrike impulse op weg na 'n nuwe beleid vanuit die Ned. Geref. Kerk self gekom het sou die

ander twee van buite die kerk kom. Nietemin sou hulle van deurslaggewende belang wees. Die eerste van laasgenoemde was die byeenkoms van die Wêreldbond van Gereformeerde Kerke (WGK) in *Ottawa* 1982. Tydens hierdie byeenkoms is die spreekwoordelike finale spyker in die ekumeniese isolasiekis van die Ned. Geref. Kerk geslaan, en alhoewel die reaksie daarop uiteenlopend was, was dit 'n duidelike teken aan die Ned. Geref. Kerk dat hy met sy beleid van "afsonderlike ontwikkeling" nie meer in ekumeniese kringe welkom was nie.

4.4.1 Die Aanloop

Reeds voor die vergadering van die WGK in Augustus 1982 was daar duidelike aanduidings dat die Ned. Geref. Kerk sou deurloop op die byeenkoms. Hierdie afleiding is gemaak op grond van die uitnodiging wat die WGK aan dr Allan Boesak gerig het om 'n referaat oor rassisme te lewer. *Die Kerkbode* het hom as volg hieroor uitgelaat: "Soos te verwag is van hierdie vurige aanvoerder van die Broederkring en die Swart Alliansie van Gereformeerde Christene, is dit nie net die Blankes van Suid-Afrika wat in sy referaat deurloop nie, maar veral die Ned. Geref. Kerk."¹⁸²

Die titel van dr Boesak se referaat was: "God made us all but ... Racism and the World Alliance of Reformed

Churches."¹⁸³ Omdat hierdie referaat duidelik 'n geweldige invloed sou uitoefen op die WGK is dit nodig om kortliks na die inhoud daarvan te kyk.

Boesak het begin deur te sê dat die WGK sedert 1970 wat rassisme betref 'n lae profiel gehandhaaf het. Alhoewel daar verskeie redes daarvoor bestaan het, was hy oortuig dat die tyd aangebreek het: "for the World Alliance to take a firm stand on the issue of racism, a stand that is its own, based on its concern for and solidarity with those churches within its fellowship that suffer under racism, and based on its own understanding of the gospel and the Reformed tradition."¹⁸⁴

Hy het voorts 'n aantal redes genoem waarom die WGK 'n meer aktiewe rol in die stryd teen rassisme moes speel. Dit was die volgende:

- "1. Black thinker and activist WEB Dubois has been proven absolutely correct in his prediction that one of the problems of the twentieth century would be the race problem.
2. The admirable work of the World Council of Churches in this regard for the last ten years or more has shown beyond doubt the insidious and extremely dangerous nature of

racism.

3. Moreover, instead of abating, racism has grown. Christians in western Europe have become increasingly aware of the problem there, and in the United States racism in numerous ways has once more taken on a cloak of respectability.

4. Racism has taken on new, subtler forms and has found powerful allies in such ideologies as militarism, nationalism, and the doctrine of national security.

5. In the political field, it seems that 'liberal politics' has come to the end of its solutions and its energies. In the United States, for example, the impasse is painful, and the general reaction of many liberals is to 'out-serve' the conservatives. The responsibility of the church in such a situation, is, now more than ever before, to challenge not only the myopic theologized patriotism of yet another brand of 'evangelicalism,' but to proclaim the vision of the kingdom of God that transcends the narrow boundaries of race and nationalism, and brings justice to the poor and oppressed.

6. A last reason lies in the reality of the situation of the Republic of South Africa itself. Not only is South Africa the most blatantly racist country in the world, but it is also the country where the church is most openly identified with the racism and oppression that exist in

that society."¹⁸⁵

Hy het voortgegaan deur die Ned. Geref. Kerk uit te sonder as dié sondebok: "the white Dutch Reformed churches must assume special responsibility for the situation" en verder "for the struggle in South Africa is not merely against an evil ideology; it is against a pseudo-religious ideology that was born in and continues to be justified out of the bosom of the Reformed churches. The consequences of this for the future of the Christian church in South Africa are staggering, for ultimately, beyond denomination and tradition, the credibility of the gospel of Jesus Christ is at stake."¹⁸⁶

Onder die opskrif: "Racism: Structured Sinfulness" dui Boesak aan wat hy onder rassisme verstaan: "First of all, racism is an ideology of racial domination that incorporates beliefs in the cultural or inherent biological inferiority of a particular ethnos" en verder "It is not merely a vague feeling of racial superiority, but a system of domination, furnished with social, political, and economic structures of domination. To put it another way, racism excludes groups on the basis of race or colour."¹⁸⁷

"Secondly, racism has not always been with us. It came in the wake of European colonization. It became an essential part of an historical process of cultural, economic, political and psychological domination, and continues to manifest itself in all these areas."¹⁸⁸

"Thirdly, however true these observations may be, Christians must say more. Racism is sin. It denies the creatureliness of others. It denies the truth that all human beings are made in the image of the God and Father of Jesus Christ." Boesak sê voorts: "Racism is a form of idolatry in which the dominant group assumes for itself a status higher than that of groups in society. By its political, military, and economic power it seeks to play God in the lives of others. The history of white racism is replete with examples of it. Racism has brought dehumanization, has undermined Black personhood, destroyed the human-beingness of those who are called to be the children of God."¹⁸⁹ en verder "Most of all, racism denies the liberating, humanizing, reconciling work of Christ, the promised one who has taken on human form, thereby reaffirming human worth in the sight of God."¹⁹⁰

Hy gaan voort: "In 1981 South African society is still

based on white racism, and is maintained by escalating violence and oppression"¹⁹¹ verder "South Africa is not the only place in the world where oppression and exploitation are the daily bread of the poor and the defenceless. What is unique, however, is the role of the churches. In a very important address given in 1980, the Rev. DP Botha showed conclusively that the present policy of apartheid is essentially the missionary policy of the white Dutch Reformed Church. The white Dutch Reformed Church has not only provided a theological justification for this policy, it also worked out, in considerable detail, the policy itself. It was the white Dutch Reformed Church that, from 1932 on, sent delegation after delegation to the government to support proposals for racial legislation"¹⁹² en verder "It was these plans the church finally presented to the Nationalist Party in 1947. The Nationalist Party accepted them and the programme won at the polls in 1948. In fact, Botha says: 'The role of organizations like the FAK and the Broederbond [outspoken pro-apartheid groups] fade into insignificance compared to the overwhelming role of the church [the white Dutch Reformed Church] in preparing the Afrikaner to accept and vote for a socio-political programme that will revolutionize South African life."¹⁹³

Na hierdie aanval op die Ned. Geref. Kerk het hy voortgegaan: "Within the Reformed family, racism has made it virtually impossible to share with one another that most significant act within the community of the faithful, a natural expression of the unity of the body of Christ: the Lord's Supper."¹⁹⁴

In die laaste deel van sy referaat het hy spesifiek aandag gegee aan die "Challenge to the World Alliance of Reformed Churches."¹⁹⁵ Hy het gesê: "The World Alliance of Reformed Churches is a Confessional family. The rationale for its existence, the strength of its existence, is the uniqueness and significance of the Reformed tradition and its contribution to the witness of the church of Jesus Christ in the world. It is clear that the World Alliance of Reformed Churches has a special responsibility in this particular situation. Since 1976 the crisis in South Africa has taken on frightening proportions. The events of 1980 underscored it and the blood of hundreds of children is a chilling reminder of the sacrifices needed to still the cravings of the Moloch that apartheid has become."¹⁹⁶

Hy het voorts gesê: "The World Alliance of Reformed Churches should accept the challenge to condemn apartheid

as undergirded by the gospel and presented as to commensurate with the reformed tradition by the white Dutch Reformed churches in South Africa.

The World Alliance of Reformed Churches should reaffirm that racism is a sin, should reaffirm its support for the World Council of Churches, and should encourage those member churches who are also members of the World Council of Churches to continue their prayerful support of the WCC Programme to Combat racism.

With regard to the South African situation, the World Alliance of Reformed Churches should accept its special responsibility. It should declare that apartheid, in the words of the 1978 synod of the Dutch Reformed Mission Church, is 'irreconcilable with the Gospel of Jesus Christ.' If this is true, and if apartheid is also a denial of the Reformed tradition, then it should be declared a heresy."¹⁹⁷

Nadat hy weer eens na die verdeeldheid binne die Ned. Geref. Kerkfamilie verwys het sluit hy af: "In South Africa, as I have noted, apartheid is not just a political ideology. Its very existence as a political policy has depended and still depends on the theological justification by certain member churches of the World Alliance of Reformed Churches.

For Reformed churches, this situation should constitute a *status confessionis*. Reformed churches should recognize that apartheid is heresy, contrary to the gospel and inconsistent with the reformed tradition. Consequently the Reformed churches should reject apartheid as such.

I realize that this may be a difficult issue for the World Alliance of Reformed Churches. But it is an issue too long deferred. It would be well to remember the words of Dietrich Bonhoeffer, that fearless partisan in the service of Jesus Christ, as he spoke to the ecumenical movement at a time not unlike that in South Africa today:

'Not to act and not to take a stand, simply for fear of making a mistake, when others have to make infinitely difficult decisions every day, seems to me to be almost a contradiction of love ... Too late means *never*. If the ecumenical movement does not see this now and if there are none who are *violent to take heaven by force* (Matt 11:12), then the ecumenical movement is no longer the church, but a useless association for making fine speeches.'

And in terms of the meaning of racism, remember the words of Calvin as he comments on 1 Corinthians 7:23:

'That we have been redeemed by Christ at so great a price as our redemption cost him, so that we should not

enslave ourselves to the wicked desires of men - much less be subject of their impiety' "¹⁹⁸

In die lig van die inhoud van hierdie referaat was dit duidelik wat die Ned. Geref. Kerk te wagte kon wees. Dit sou slegs die begin wees van 'n goed georkestreerde poging om die Ned. Geref. Kerk en sy beleid finaal voor die wêreld te ontmasker. Hierin sou Allan Boesak 'n reuse rol speel.

4.4.2 Ottawa 17 - 27 Augustus 1982

Die 21 ste Algemene Vergadering van die Wêreldbond van Gereformeerde Kerke is vanaf 17 tot 27 Augustus 1982 in Ottawa, Kanada gehou.¹⁹⁹ Die afvaardiging van die Ned. Geref. Kerk het bestaan uit: ds JE Potgieter, dr P Rossouw en proff JA Heyns en J du Preez, terwyl ds PES Smit die verrigtinge bygewoon het as verslaggewer.²⁰⁰ Heel van die begin af het dinge verkeerd geloop vir die Ned. Geref. Kerk, soos duidelik blyk uit die sogenaamde Nagmaalsboikot.

4.4.2.1 Die Nagmaalsboikot

Die 21 ste Algemene Vergadering van die WGK is op Dinsdag 17 Augustus 1982 geopen met 'n gesamentlike nagmaalsdiens wat om 10:00 begin het en gehou is in Dominion-Chalmers Church (United Church of Canada).²⁰¹ Die diens is gelei

deur die President, Rev dr James I Mc Cord. Kort voor die nagmaalsdiens sou begin het die gebeure 'n belangrike wending geneem toe dr Mc Cord toestemming verleen het aan 'n afgevaardigde van die Ned. Geref. Kerk in Afrika om 'n verklaring aan al die afgevaardigdes voor te lees. Die verklaring het as volg gelui:

"Dear Sisters and Brothers,

There are some South Africans who have participated with pain up to this point in the Service, and who now feel constrained not to take part in the Lord's Supper, which is the essence of christian fellowship (Matt. 5:23-24). the reasons for this refusal are threefold.

1. In our country, by custom and by church decision which are defended theologically, Black people are not permitted to partake of the Lord's Supper in the N.G.K. and the N.H.K.
2. The theological heresy which undergirds apartheid, racism finds its origin in separate communion. Our refusal to participate is a choice for righteousness and a refusal to reinforce the christian roots of our oppression. These churches, which are members of the WARC have consistently refused to have genuine recon-

ciliation with us Black Christians, through a confrontation with the evil of apartheid and by participating in the search for justice and peace and true humanity. To share communion with those who represent this disobedience to the Gospel would mean eating and drinking judgement upon ourselves. 'For if he does not recognise the meaning of the Lord's body when he eats the bread and drinks from the cup, he brings judgement upon himself as he eats and drinks.' (I Cor. II.29).

3. Our refusal to participate, anticipates the day of our freedom when we shall all - Black and White - drink from one cup and eat from one loaf."²⁰²

Hierop het elf van die Suid-Afrikaners wat die diens bygewoon het, waaronder dr Allan Boesak van die Ned. Geref. Sendingkerk en dr Charles Roux, moderator van die Reformed Church in Africa uit die diens gestap.²⁰³ Hoewel die boikotgroep nie die nagmaal ontwig het of 'n grootskaalse onttrekking daaraan deur WCK-afgevaardigdes veroorsaak het nie, het hierdie optrede, meer as enige dokument of toespraak die onoorbrugbare kloof tussen die

Ned. Geref. Kerk en sommige Swart lidmate van die jonkerke geartikuleer. Hierdie simboliese optrede sou die weg aandui waarlangs die vergadering met die Ned. Geref. Kerk sou handel, en tog het die boikotters nie skotvry gekom nie. Betekenisvol was veral die verklaring van die Ned. Geref. Kerk in Afrika afgevaardigdes dat "hierdie soort optrede nie by die kinders van die Here pas nie."^{204a}

'n Verdere voorbeeld van die antipatie wat teenoor die Ned. Geref. Kerklidmate geheers het was die feit dat ds Shun Govender wat in Nederland met studies besig was, geweier het om dr Abraham Luckhoff, *Rapport* se verteenwoordiger by die vergadering se hand te skud. Binne hierdie gelaaide atmosfeer sou die res van die vergadering verloop. Dit sou egter nie lank duur voordat nog 'n klap na die Ned. Geref. Kerk uitgedeel sou word nie. Dit sou geskied by wyse van die voorlees van 'n brief van dr Beyers Naudé.

4.4.2.2 Die Naudé-brief

Die vergadering het op Maandag 23 Augustus om 16:00 byeengekom vir die middag-sitting. Nadat die Algemene Sekretaris, dr Edmond Perret, verskeie groeteboodskappe

aan die vergadering oorgedra het, het hy die volgende brief van dr Beyers Naudé aan die vergadering voorgelees:

"Although silenced in my own country, I believe that I speak on behalf of many Christians in South Africa, including Christians of the Reformed family of Churches when I assure you of our sincere wishes for a very fruitful gathering and our fervent prayer that the Council's deliberations will convey a clear message of hope for the suffering, of justice for the oppressed and of liberation for all the people of our land from the inhuman system of apartheid.

Your brother in Christ

Beyers Naudé"^{204b}

Dat hierdie brief die beeld van die Ned. Geref. Kerk verder skade berokken het, kan nie ontken word nie. *Die Transvaler* het op sy voorblad onder die titel: "Naudé-brief kelder SA kerke" die gebeure reg geïnterpreteer: "Een van die spykers in die doodskis van die NG en Hervormde Kerk op die Geformeerde Kerkeberaad in Ottawa, Kanada, was 'n brief van dr. Beyers Naudé."²⁰⁵

Hier was 'n duidelike lyn in die gebeure sigbaar. Na die Nagmaalsboikot, het dr Allen Boesak op Woensdag 18 Augustus 1982 die Bybelstudie gelei uit Ex 20:18-21.²⁰⁶ Tydens hierdie geleentheid het hy ook sy referaat gelewer (vgl 4.4.1) en op Maandag 23 Augustus is dr Beyers Naudé se brief geles. Dit het alles opgeloop na die middag-sessie van Woensdag 25 Augustus 1982, toe die dokument "Racism and South Africa" aan die orde gestel is.²⁰⁷

4.4.2.3 "Racism and South Africa" aan die orde

Die Algemene vergadering is om 14:15 deur die President dr JI Mc Cord tot orde geroep. Direk daarna het Mc Cord die vergadering meegedeel dat: "the afternoon session on Apartheid would be televised and he requested that whatever action is taken, the delegates refrain from cheering and applause."²⁰⁸

Hierdie was duidelik ook 'n beplande stap om die Ned. Geref. Kerk voor stok te kry. Die feit dat die gebeure op televisie uitgesaai is, het dit in 'n heel ander lig gestel. Die Ned. Geref. Kerk sou nie net voor die vergadering teregstaan nie, maar as't ware voor die wêreld.

Dr Lukas Vischer, voorsitter van die: "Committee on Reformed Witness Today" het die eerste deel van die dokument "Racism and South Africa" aan die vergadering voorgelê. Dit het soos volg gelui:

"God in Jesus Christ has affirmed human dignity. Through his life, death and resurrection he has reconciled people to God and to themselves. He has broken down the wall of partition and enmity and has become our peace. He is the Lord of His church who has brought us together in the one Lord, one faith one baptism, one God who is the father of us all (Eph. 4:5,6).

The Gospel of Jesus Christ demands, therefore, a community of believers which transcends all barriers of race - a community in which the love for Christ and for one another has overcome the divisions of race and colour.

The Gospel confronts racism, which is in its very essence a form of idolatry. Racism fosters a false sense of supremacy, it denies the common humanity of believers, and it denies Christ's reconciling, humanising word. It systematises oppression, domination and injustice. As such the struggle against racism, wherever it is found, in overt and covert forms, is a responsibility laid upon

the church by the Gospel of Jesus Christ in every country and society.

At the present time, without denying the universality of racist sin, we must call special attention to South Africa. Apartheid (or 'Separate Development') in South Africa today poses a unique challenge to the church, especially the churches in the Reformed tradition. The white Afrikaans Reformed Churches of South Africa through the years have worked out in considerable detail both the policy itself and the theological and moral justification for the system. Apartheid ('Separate Development') is therefore a pseudo-religious ideology as well as a political policy. It depends to a large extent on this moral and theological justification. The division of Reformed churches in South Africa on the basis of race and colour is being defended as a faithful interpretation of the will of God and of the Reformed understanding of the church in the world. This leads to the division of Christians at the table of the Lord as a matter of practice and policy, which has been continually affirmed save for exceptional circumstances under special permission by the white Afrikaans Reformed Churches. This situation brings a particular challenge to the WARC.

This is not the first time that the Alliance has dealt

with this issue. In 1964 the General Council, meeting in Frankfurt, declared that racism is nothing less than a betrayal of the Gospel: 'The unity in Christ of members, not only of different confessions and denominations, but of different nations and races, points to the fullness of the unity of all in God's coming kingdom. Therefore the exclusion of any person on grounds of race, colour or nationality, from any congregation and part of the life of the church contradicts the very nature of the church. In such a case, the Gospel is actually obscured from the world and the witness of the churches made ineffective. In 1970, the General Council held in Nairobi confirmed this stance: 'The church must recognise racism for the idolatry it is ... The church that by doctrine and/or practice affirms segregation of peoples (e.g. racial segregation) as a law for its life cannot be regarded as an authentic member of the body of Christ.' This strong language by the WARC was not heeded by the Nederduitse Gereformeerde Kerk and the Nederduitse Hervormde Kerk who were mentioned by name, and it was not given any follow-up by the WARC itself.

The General Council of the WARC meeting in Ottawa 1982 declares:

The promises of God for his world and for his church are

in direct contradiction to apartheid ideals and practices. These promises, clearly proclaimed by the prophets and fulfilled in Christ, are peace, justice and liberation. They contain good news for the poor and deliverance for the oppressed, but also God's judgement on the denial of rights and the destruction of humanity and community.

We feel duty bound by the Gospel to raise our voice and stand by the oppressed. 'None of the brethren can be injured, despised, rejected, abused, or in any way offended by us, without at the same time injuring, despising and abusing Christ by the wrongs we do ... we cannot love Christ without loving Him in the brethren' (Calvin).

In certain situations the confession of a church needs to draw a clear line between truth and error. In faithful allegiance to Jesus Christ it may have to reject the claims of an unjust or oppressive government and denounce Christians who aid and abet the oppressor. We believe that this is the situation in South Africa today.

The churches which have accepted Reformed confessions of faith have therefore committed themselves to live as the people of God and to show in their daily life and service what this means. This commitment requires concrete manifestation of community among races, of common witness to injustice and equality in society, and

of unity at the table of the Lord. The Nederduitse Gereformeerde Kerk and the Nederduitse Hervormde Kerk, in not only accepting, but actively justifying the apartheid system by misusing the Gospel and the Reformed confession, contradict in doctrine and in action the promise which they profess to believe.

Therefore, the General Council declares that this situation constitutes a *status confessionis* for our churches, which means that we regard this as an issue on which it is not possible to differ without seriously jeopardizing the integrity of our common confession as Reformed churches.

We declare, with Black Reformed Christians of South Africa that apartheid ('Separate Development') is a sin, and that the moral and theological justification of it is a travesty of the Gospel, and in its persistent disobedience to the Word of God, a theological heresy."²⁰⁹

Hierna is die tweede deel van die verslag deur dr Hans-Helmut Esser aan die vergadering voorgelees:²¹⁰

1. The General Council of the WARC affirms earlier statements on the issue of racism and apartheid ('separate development') in 1964 and 1970, and reiterates its firm conviction that apartheid

('separate development') is sinful and incompatible with the Gospel on the grounds that:

- a. it is based on a fundamental irreconcilability of human beings, thus rendering ineffective the reconciling and uniting power of our Lord Jesus Christ;
- b. in its application through racist structures it has led to exclusive privileges for the white section of the population at the expense of the blacks; and
- c. it has created a situation of injustice and oppression, largescale deportation causing havoc to family life, and suffering to millions.

Apartheid ('separate development') ought thus to be recognized as incurring the anger and sorrow of the God in whose image all human beings are created.

2. The General Council expresses its profound disappointment that despite earlier appeals by WARC General Councils, and despite continued dialogue between several Reformed Churches and the white Dutch Reformed Churches over twenty years, the Nederduitse Gereformeerde Kerk (in the Republic of South Africa) and the Nederduitse Hervormde Kerk van Afrika have still not found the courage to realize that apartheid ('separate development') contradicts the very nature

of the Church and obscures the gospel from before the world; the Council therefore pleads afresh with these Churches to respond to the promises and demands of the Gospel.

3. The General Council has a special responsibility to continue to denounce the sin of racism in South Africa as expressed in apartheid ('separate development'). It is institutionalized in the laws, policies and structures of the nation; it has resulted in horrendous injustice, suffering, exploitation and degradation of millions of black Africans for whom Christ died; and it has been given moral and theological justification by the white Dutch Reformed Churches in South Africa who are members of the WARC and with whom we share a common theological heritage in the Reformed tradition.
4. Therefore, the General Council, reluctantly and painfully, is compelled to suspend the Nederduitse Gereformeerde Kerk (in the Republic of South Africa) and the Nederduitse Hervormde Kerk van Afrika from the privileges of membership in the WARC (i.e. sending delegates to General Councils and holding membership in Departmental committees and commissions), until such time as the WARC Executive Committee has deter-

mined that these two Churches in their utterances and practice have given evidence of a change of heart. They will be warmly restored to the full privileges of membership when the following changes have taken place:

- a. Black Christians are no longer excluded from church services, especially from Holy Communion;
- b. Concrete support in word and deed is given to those who suffer under the system of apartheid ('separate development').
- c. Unequivocal synod resolutions are made which reject apartheid and commit the Church to dismantling this system in both church and politics.

The General Council pays respect to those within the Nederduitse Gereformeerde Kerk (in the Republic of South Africa) and the Nederduitse Hervormde Kerk van Afrika who have raised their voices and are fighting against apartheid; the General Council further urges member Churches to pray that these efforts bearing witness to Christ, who frees and unites, may prevail within their Churches.

The General Council asks the Executive Committee of the WARC to keep this whole issue regularly under review."²¹¹

Hierna is die derde deel deur dr Lukas Vischer aan die

vergadering voorgehou:²¹²

Even as we say these things, we, the delegates at the General Council, confess that we are not without guilt in regard to racism. Racism is a reality everywhere and its existence calls for repentance and concerted action. And so, certain questions emerge for our Churches:

- a. How do we combat racism in our own societies and our own churches?
- b. How do we come to understand our complicity in the racist structures of South Africa through the economic involvement of especially Western European and North American countries and churches?
- c. How do we remain sensitive to the insidious way in which racism and social injustice are so often excused in the name of economic interest and national security?
- d. How can we give concrete manifestation to our concern for and solidarity with the victims of racism in South Africa and elsewhere in their struggle for justice, peace, reconciliation and human liberation?
- e. Churches should endeavour to develop relationships with Black Reformed churches in South Africa and with churches and Christians (black and white) who are engaged in this struggle.

f. In expressing solidarity with those who struggle for justice in this situation, we also ask the churches to struggle with the painful and difficult questions of how to witness to the reconciling grace of God for those whom we see as oppressive and in error."²¹³

Nadat al drie dele van die verslag as voorstelle voor die vergadering gedien het en gesecondeer is, is debat daarvoor gevoer. Dr Oscar J Mc Cloud van die United Presbyterian Church in the USA het die verklaring gesteun. Hy het ondermeer gesê dat 'n groot deel van die tyd van die vergadering deur apartheid in beslag geneem is en dat die verslag voortgevloei het uit 'n pynvolle worsteling. Hy het verder verklaar dat diegene wat daaraan gewerk het konsensus daarvoor bereik het.²¹⁴

Dr Rossouw, afgevaardigde van die Ned. Geref. Kerk het op 'n punt van orde gevra of die skorsing konstitusioneel verantwoord kon word. Dr Mc Cord het gereageer deur te sê dat die Algemene vergadering by magte is om so 'n stap te neem.²¹⁵ Prof JA Heyns het Suid-Afrika hierna beskryf: "as a deeply divided society which is a microcosm of the racial strife in the world. He stated that blacks and whites have to live together, and that the choice is

between war or reform, bloodshed or peace. Dr Heyns called for reconciliation rather than polarization and pointed to hopeful signs in the South African churches, namely that changes with regard to apartheid are taking place. He described suspension as 'amputation of a diseased or cancerous limb.'²¹⁶ Hy het verder gesê: "that in taking such action the Alliance would embark on a dangerous road. He made the plea that the Alliance continue with the Nederduitse Gereformeerde Kerk in critical dialogue and in critical solidarity for the well-being of the people of South Africa."²¹⁷

Hierop het dr Mc Cloud 'n duidelike onderskeid gemaak tussen "expulsion" en "suspension". "Expulsion would be permanent, suspension is temporary, until such time as the situation in the white South Africa is rectified."²¹⁸

Ds JE Potgieter het hierna sy spyt uitgespreek oor die beslissing van dr Mc Cord dat die beplande skorsing ultra vires is. Hy het verder bekend gemaak dat hyself, dr P Rossouw, Prof JA Heyns en prof J du Preez beswaar maak teen die ordereëling. Hy het voorts gesê dat die Ned. Geref. Kerk een van die stigtingslede van die Wêreldbond was en die aandag gevestig op die talle positiewe aspekte

van die Ned. Geref. Kerk se werk in Suid-Afrika. Hy het verder gesê dat hy die afgevaardigdes beny wat nie in so 'n moeilike meer-rassige samelewing leef nie en beklemtoon dat die media 'n groot rol gespeel het in die swart smeer van die Ned. Geref. Kerk. Hy het ten slotte gevra dat die afgevaardigdes sal handel ooreenkomstig die gees van die "Constitution of the Alliance and its Purpose to 'widen and deepen fellowship among member Churches' and to help them fulfill their responsibilities in their own situation rather than to suspend his church." ²¹⁹

Dr Mc Cord het die vergadering laat stem oor sy ordereëling, naamlik dat skorsing nie ultra vires is nie. Die vergadering het hom oorweldigend gesteun en om 15:30 het die vergadering vir 'n reses verdaag tot 16:00. Nadat die vergadering weer byeengekom het, het prof EJ Kuiper van die Remonstrante Broederskap, Nederland drie vrae aan die vergadering gevra:

- "1. What does *status confessionis* really mean?
2. What are the practical consequences of declaring something a matter of *status confessionis*?
3. Is this meeting in a position to declare something to be a matter of *status confessionis*?" ²²⁰

Dr Lukas Vischer het as volg op die drie vrae geantwoord:

- "1. To say something constitutes a status confessionis means that our confession of Jesus Christ as Lord would be jeopardized if we admitted differing views on this issue
2. The practical consequences are indicated; namely suspension
3. Whether the Council is competent to take such action is for the Council to decide."²²¹

Dit was duidelik uit die res van die debat wat hierna gevolg het, dat skorsing 'n voldonge feit was. Tog het die Ned. Geref. Kerk ook steun uit verskeie oorde gekry. Mr RG Paynton van die Presbyterian Church of Ireland, Rev R Waters van die Congregational Union of Scotland en die United Free Church of Scotland, dr OE Engelen van die Gereja Masehi Injili Sangir - Taland, Indonesië en prof G Yule van Australië was almal van mening dat apartheid veroordeel moes word, maar dat skorsing 'n te kras optrede was.²²²

Dr P Rossouw het hierna gesê hy wonder of die vergadering bereid was om 'n stap te neem wat die Ned. Geref. kerk

tot 'n "leper church" sou verklaar. Hy het verder ook gemeld dat ketterye ook in ander kerke teenwoordig was. Hy het verder erken: "that his Church was guilty of sins of omission and commission but that it shared many proofs of God's grace."²²³

Na verdere debat het die vergadering om 18:00 verdaag. Nadat die vergadering om 20:30 weer byeen gekom het, is verduidelik dat die skorsing onmiddellik na die laaste sessie van die vergadering op Vydag 27 Augustus van krag sou word. Dr Vischer het hierna 'n aantal kort samevatende opmerkings gemaak.

Hy het ondermeer beklemtoon "that the first part of the statement was addressed to black Christians and that the second part was a declaration of the Alliance to its member Churches, as well as an action taken within the Alliance."²²⁴ Mrs Corine Combes van die Reformed Church of France het gevra dat die tyd wat aan haar toegestaan is vir haar toespraak gebruik word as 'n geleentheid vir gebed voordat daar oor die mosie gestem word.²²⁵

Hierna is die Statement on Racism and South Africa tot stemming gebring en met 'n oorweldigende meerderheid aan-

vaar. Hierop het dr Mc Cord elke afgevaardigde gevra om sy eie hart te deursoek vir enige oorblyfsels van rassisme, en hy het voorts gesê dat hy uitsien na die dag waarop die Ned. Geref. Kerk weer sy volle lidmaatskap sou terugkry. Voordat van die onderwerp afgestap is het dr H Ehnes van die National Church of Lippe, Federal Republic of Germany die volgende voorstel ingedien:

"The General Council of the World Alliance of Reformed Churches request the Executive Committee at it's next meeting to take appropriate steps so that the banning of Dr Beyers Naudé and his friends which expires in October 1982 will not be renewed and also no other measures will be taken against him."²²⁶ Ook hierdie mosie is aanvaar.

Hiermee was die debat oor Suid-Afrika, meer nog die debat oor die Ned. Geref. Kerk afgehandel. Die skorsing van beide die Ned. Geref. Kerk en die NHK was 'n voldwonge feit. Die kerke kon op twee maniere reageer. Hulle kon of hulle lidmaatskap van die W GK beëindig, of hulle sou moes terug na die tekenbord. 'n Verdere gebeuretenis, naamlik die verkiesing van dr Allan Boesak tot nuwe president van die W GK, sou ook 'n belangrike invloed op gebeure later in Suid-Afrika hê.

4.4.2.4 Dr Allan Boesak: President van die WGK

Donderdag 26 Augustus 1982 was die dag waarop die WGK hulle nuwe president sou kies. Die vergadering het om 16:00 byeengekom. Nadat administratiewe reëlings afgehandel is, is 'n geskenk aan die uittredende president, dr Mc Cord oorhandig. Dr Mc Cord het hierna die nuutverkose president van die WGK aan die vergadering voorgestel. Dit was dr Allan Boesak, van die Ned. Geref. Sendingkerk in Suid-Afrika.

Dr Boesak het dr Fred Anderson gevra om 'n gedig van dr Kao van die Presbyterian Church in Taiwan wat in die gevangenis was voor te lees. Die gedig het as volg gelui:

"The burning bush it burns
it burns in fiercest flame,
Yet it is not devoured,
but firmly stands the same,
The fire does not depart
yet still new shoots outsurge
The kindling flames will start
and blossoms fair emerge

E'en in the fiery flame
Christ's Church can prosper still
His Holy Spirit burnish
Those who seek His will
With courage then we strive
to be Christ's servants true,
And as our pain fills up
so faith is deepened too

In persedution's urns
Christ's own their courage keep

The burning bush still burns,
and we are still His sheep
The burning bush it burns,
it burns in fiercest flame,

Yet it is not devoured,
but firmly stands the same"²²⁷

Hierna het dr Boesak met sy presidensiële intreerede begin. Dit het uit twee dele bestaan naamlik: die handeling van die Wêreldbond oor apartheid en die deelname van dames aan die Wêreldbond. Vir die doeleindes van hierdie studie is eersgenoemde belangrik en word dit daarom in sy geheel weergegee:

"Dear Brothers and Sisters,

I am very happy and deeply honoured to stand before you as your President elect. I admit that I have been overwhelmed by the surprise and the honour of it all. I did not think, when I came to Ottawa, that the outcome of it all would be this. Indeed, nothing was farther from my mind, and I had planned for myself a totally different agenda for my life in the years ahead. This conference has overturned that agenda, has overturned some priorities in my life. This has been so unexpected and so undeserved that I can only think and believe that God himself is speaking to me through the will of the General Council. I thank you deeply for the confidence you have

shown to me, and for the sign of commitment this represents, for the determination it represents: that the World Alliance of Reformed Churches want to give content and meaning to the words that we utter. We have taken decisions at this General Council that will surely have a fundamental influence on the life of our churches and on our life together. I have come to the understanding that we are a family.

And we have in these past days experienced the pain of our brokenness, we have destroyed each other by divisions, but I believe that we have also discovered a love that goes much deeper than we had thought. And I believe that within this Council we can find meaning not only so much because of ourselves but because of the love and compassion of God, so much greater than our human desires; and because ultimately our inability to love is transformed through the power of the Holy Spirit, who can make it possible for human beings to reach out to one another, who can make it possible for us to accept the truth that Jesus Christ has indeed broken down the walls of partition, who can make it possible for us to believe that the unity of His church is the desire of His heart. As we go away from here we face an ever changing threatened and challenging world; we must find a way of

remaining the Church of Jesus Christ in this world, of loyalty to Jesus Christ alone, and our obedience to Jesus Christ alone.

And for all of us this will mean different things as we go back to our own countries and our own situations. I pray that God will give to each of us and our churches the courage to stand upon His word and to live out the obedience without which we will not be His covenant people. I hope that we will be able to reflect God's purposes for His world, that we will allow ourselves to be taken up by Him as He moves towards the consummation of His kingdom.

As your President, I will endeavour to bring this message to our churches. I believe that we must become ever more of a family, and even though from the churches of the Third World we have not much to give in terms of material goods, we do have a commitment to the Gospel, a hope and a joy in our community in Christ together; a desire to love and be loved, and this we will want to share with other churches. To learn to take up each other's burdens and to share our common responsibility. We must learn anew how to embody in our faith and life the hope we have in Christ Jesus, how to show it through our unremitting struggles for justice, peace, human

liberation, our choice for joyful abundant life which Christ has meant for the people he had died for. We must learn how to celebrate even in the midst of the pain of the present, the joy of human freedom, by our participation in the struggle of oppressed people everywhere; we must learn anew how to remain faithful and humble children of God even while so many of us face the temptations of political and economic power. We must learn anew how to live and witness in such a way that our zeal for the Lord does not obscure the Gospel from the world.

There are two things that I want to mention especially; in our decision taken yesterday as regards the South African situation and 'apartheid', we have not only taken an historical step, we have also taken upon ourselves an awesome responsibility. I am thankful that we have been able to speak out as clearly and as unequivocally as we have and at the same time as pastorally as we have. I sincerely hope that the white churches of South Africa will accept this action in the spirit in which it was taken. This was not an amputation: we are not sending the lot into the wilderness. On the contrary, we refuse to let go of those churches; we want to affirm this, and we hope that they will see this as an opportunity to seriously reconsider their stance so that together, not

only in the Alliance but also in the country where I come from, where the need to face the challenges together is so great, that we will learn to walk together, and to find God's will for our land and for our churches."²²⁸

Dr Boesak het afgesluit met die volgende woorde:

"I can think, brothers and sisters, of many reasons why you should not have elected me as your President. I am acutely aware of my shortcomings, but I am also aware of the power of God who calls people and who empowers them to become His instruments in the world.

I do not know what the future holds, I have many ideals for this organization that I love dearly; I am confident that God the Father of our Lord Jesus Christ is a faithful God, so that one, even one such as I, can count on Him to be true to His promise, not only for me personally, but for His Church, and for this Alliance. I cannot continue without your support and without your prayers, and I ask you, please, to do that.

Let me share with you the words of II Corinthians 4, beginning at verse 5: 'For what we preach is not ourselves, but Jesus Christ as Lord, with ourselves as your servants for Jesus' sake. For it is the God who said, Let light shine out of darkness who has shone in

our hearts to give the light of the knowledge of the glory of God in the face of Christ. But we have this treasure in earthen vessels, to show that the transcendent power belongs to God and not to us. We are afflicted in every way, but not crushed; preplexed, but not driven to despair; persecuted, but not forsaken; struck down, but not destroyed; always carrying in the body the death of Jesus, so that the life of Jesus may also be manifested in our bodies. For while we live we are always being given up to death for Jesus' sake, so that the life of Jesus may be manifested in our mortal flesh.

In this spirit I humbly accept this responsibility to serve you, under God, who loves us all. Thank you."²²⁹

Die 21 ste Algemene Vergadering van die WGK is op Vrydag 27 Augustus 1982 afgesluit met 'n nagmaalsdiens wat gehou is in die Knox Church. Die diens is gelei deur die uit-tredende president van die WGK, dr JI Mc Cord, terwyl die nuwe ampsdraers ook bevestig is.²³⁰ So het een van die belangrikste gebeurtenisse in die geskiedenis van die Ned. Geref. Kerk tot 'n einde gekom. Die slag was gelewer en die Ned. Geref. Kerk geskors. Uit die reaksie wat op die skorsing gevolg het is dit duidelik dat

hierdie gebeure 'n geweldige invloed op die Ned. Geref. Kerk uitgeoefen het.

4.4.3 Reaksie op die Ottawa-besluit

Byna al die reaksie uit Ned. Geref. Kerkgeledere was positief. Daarvan getuig die berigte wat onder titels verskyn het soos: "Kerk sal deeglik moet besin ná WGK-besluit,"²³¹ "'n Nuwe begin,"²³² "Keusetyd vir NG Kerk"²³³ en "NG Kerk moet binnekamer toe"²³⁴ en tog was daar ook negatiewe reaksie.

Een voorbeeld van negatiewe reaksie het gekom ds DT du P Moolman, moderator van die Oos-Kaaplandse Sinode van die Ned. Geref. Kerk. Hy het ondermeer gesê: "dit was van die begin van die vergadering in Ottawa en die agitاسie teen die twee SA kerke so 'duidelik soos daglig' wat die bedoeling daarmee was en waarop dit afgestuur het. Die besluit om die twee kerke as't ware aktief uit te skakel, was dus geen verassing nie. In die lig hiervan sal verdere bywoning van die WBGK-bedrywighede al 'vergunning' wat die twee kerke nog het, sinloos wees."²³⁵

Ds Moolman het verder gewaarsku "dat die aandrang teen die NG Kerk vorentoe gaan verskerp" en verder: "Daar is 'n

besliste infiltrasie van kommunistiese neigings in die kerk van die Here vandag. Die meeste van die kerke van die WBGK is ook lede van die Wêreldraad van Kerke, wie se masker al lank afgeval het en duidelik 'n kerklike front vir die Kommunisme is."²³⁶ Hy het verder beklemtoon dat hulle besluit gesien moet word "in die lig van die totale aanslag om Suid-Afrika te isoleer. Juis daarom moet die NG Kerk bedag wees op soortgelyke eise en druk vorentoe."²³⁷

'n Meer nugtere standpunt was die van ds GSJ Möller, redakteur van *Die Kerkbode*. Hy was van mening dat die Ned. Geref. Kerk hier voor 'n ernstige ultimatum te staan gekom het. "Die Ned. Geref. Kerk se reaksie daarop gaan ook nie net vir ons toekomstige verbintenis met die Wêreldbond bepalend wees nie (wat nie die belangrikste ding ter wêreld is nie), maar veral vir ons verhouding met die Dogterkerke wat lidkerke van die Wêreldbond bly en wat die besluite van die Wêreldbond onderskryf. Ons reaksie kan voorts belangrik wees vir die bevordering of stremming van die belange van die koninkryk van Christus in Suider-Afrika."²³⁸

Hy het verder beklemtoon dat die Ned. Geref. Kerk weer 'n keer ernstig sal moet gaan kyk na die teologiese fundering van sy beleid en geloofstandpunte, en dat hy homself eerlik

sal moet vergewis of die standpunte werklik die toets van die evangelie kan deurstaan. Die kerk sal vir homself opnuut sekerheid moet kry of sy beleid van afsonderlike ontwikkeling op kerklike en staatkundige gebied, met al die positiewe en negatiewe aspekte daarvan Skriftuurlik gesubsansieer kan word en of hulle in lyn met die Gereformeerde tradisie lê. Dit word immers deur die W GK en ons eie Dogterkerke ontken.²³⁹

Hier was duidelik die eerste tekens van 'n kritiese selfondersoek wat aan die gang moes kom. In 'n artikel in *Die Vaderland* onder die titel: "Keusetyd vir NG Kerk" is nog verder gegaan. In die artikel is ondermeer gesê dat dit wat by *Ottawa* gebeur het nie die skuld van die teoloë daar was, was nie. "Die onduidelikheid en besluitloosheid lê ongelukkig in die hart van die NG Kerk self. Daarvan getuig die sinodebesluit van 1974, herbevestig in 1978, anderskleuriges kan by geleentheid (dit sluit lidmaatskap tog effektief uit) toegelaat word tot NG Kerkgeboue. Elke gemeente sal self hieroor besluit"²⁴⁰ en verder: "Tog lê daar vir die leiers van die NG Kerk 'n tyd van diepe en ernstige besinning voor tot die volgende Sinodesitting in 1984."²⁴¹ Die berig word afgesluit met die volgende woorde: "Die NG Kerk sal net soos die Nasionale Party ook

vind dat hy nie op twee stoele kan sit nie. Hy sal duidelik koers moet kies, selfs al beteken dit vervreemding en afskilfering van 'n deel van sy kudde."²⁴² Hierdie profetiese woorde sou binne vyf jaar bewaarheid word.

Die afgevaardigdes wat vanaf *Ottawa* teruggekeer het, het egter presies dieselfde bepleit. Prof JA Heyns het in 'n TV-onderhoud gesê dat dit veral die gaping tussen beleid en praktyk was, wat aandag verdien het. Ds JE Potgieter het ook die nodigheid van ernstige selfondersoek beklemtoon.²⁴³

Dr P Rossouw het aan *Hoofstad* gesê: "Ottawa is nie die einde nie, maar 'n nuwe begin."²⁴⁴ Volgens *Hoofstad* was dit duidelik dat "die NG Leiers hul kerk se opgekorte lidmaatskap eerder as 'n uitdaging sien, 'n uitdaging om aan die buitewêreld te bewys dat die Afrikaanse Kerke in Suid-Afrika steeds 'n sinvolle bydrae kan lewer ..."²⁴⁵ In dieselfde trant het dr WD Jonker gesê: "Vir ons is dit egter nou belangrik om onself van elke vorm van rassisme te distansieer, nie omdat Ottawa dit vra nie, maar omdat rassisme eenvoudig sonde is."²⁴⁶

Dit is duidelik dat die reaksie oor die algemeen positief was, maar hoe moet oor *Ottawa* in sy geheel geoordeel word?

Dit verdien ten slotte ons aandag.

4.4.4 'n Beoordeling van die Ottawa-gebeure

Wat op die Algemene Vergadering van die Wêreldbond van Gereformeerde Kerke gebeur het, was reeds vooraf duidelik. Die referaat van dr Allan Boesak, die feit dat die nuusmedia elke moontlike geleentheid aangegryp het om die Ned. Geref. Kerk in diskrediet te bring, die nagmaalsboikot, die brief van dr Beyers Naudé, die uitsending van die debat oor rassisme op TV en die verkiesing van dr Allan Boesak tot president van die W GK voltooi as't ware die hele verhaal. Dit was van die begin af duidelik dat hier van 'n georkestreerde poging sprake was, 'n poging wat duidelik teen die Ned. Geref. Kerk gemik was.

Wanneer al die negatiewe aspekte in ag geneem word, moet aan die einde van die dag tog erken word dat hierdie gebeure deels die Ned. Geref. Kerk se eie skuld was. In die talle ekumeniese gesprekke wat tussen 1974 en 1982 gevoer is, was dit duidelik dat die beleid van die Ned. Geref. Kerk nie die mas kon opkom nie. Uit alle oorde, maar veral uit die ekumeniese wêreld het skerp vrae gekom, vrae waarop die Ned. Geref. Kerk - gebind aan sy beleid van afsonderlike ontwikkeling soos wat dit in *Ras, Volk en Nasie*

geformuleer was - nie kon antwoord nie. Indien die buitelandse en binnelandse kerke ernstig was met hulle vrae, en *Ottawa* het bewys dat hulle was, is die blaam vir die gebeure te *Ottawa* slegs voor een deur te lê, en dit is die deur van die Ned. Geref. Kerk self. Die kritiek wat uit die buiteland gekom het is bloot genegeer deur telkens opnuut na *Ras, Volk en Nasie* te verwys. By *Ottawa* is daar nou op besliste wyse aan die Ned. Geref. Kerk gesê dat dit nie meer aanvaarbaar is nie. Die Ned. Geref. Kerk moes terug na die tekenbord, moes weer gaan dink, maar meer nog, moes ook gaan doen!

'n Verdere belangrike gebeure te *Ottawa* wat geweldige implikasies ingehou het, was die verkiesing van dr Allan Boesak tot president van die WGK. Johannes Froneman skryf tereg in *Die Kerkbode*: "Wat 'n oomblik van dankbare trots vir ook die hele NG Kerk kon gewees het, was toe nie. Die verkiesing verlede week van 'n leraar van een van die jongkerke in die NG Kerk-familie tot president van die Wêreldbond van Gereformeerde Kerke, was eerder vir sommige die finale bitter pil wat n.a.v. die *Ottawa*-sitting gesluk moes word."²⁴⁷ Nadat Froneman die invloed van Boesak op die vergadering beskryf het sluit hy met die belangrike stelling af: "Die 36-jarige Bruinman van die Noordweste met 'n

Kampen-doktoraat én effens Hollandse aksent, is nou finaal kerkman van wêreldwye aansien en verantwoordelikheid. En dit kan seker nóg hy nóg die NG Kerk ignoreer."²⁴⁸

Die Ned. Geref. Kerk kon dit inderdaad nie ignoreer nie. Die hele gedagte van status confessionis was van dr Boesak afkomstig. Hy was lid van die Ned. Geref. Sendingkerk, waarvan die sinode binne weke sou vergader te *Belhar* in Kaapstad. By *Belhar* sou die ware invloed van *Ottawa* eers waarlik duidelik word.

4.5 DIE BELHAR-BELYDENIS: 1982

Die gebeure te *Ottawa*, sou nie alleen 'n duidelike rigting-wyser vir die Ned. Geref. Kerk wees nie, maar het ook 'n direkte rol gespeel in die Ned. Geref. Sendingkerk. Die eerste tekens van vervreemding wat in die verkille op die Federale Raad van Kerke, duidelik na vore gekom het, het in die *Ottawa*-gebeure 'n katalisator gevind. Die aanvaarding van die sogenaamde *Konsep*-belydenis van 1982 was 'n duidelike uitvloeisel hiervan. Die vervreemding tussen moeder en dogter het hierdeur sy piek bereik. Die Ned. Geref. Kerk en die Ned. Geref. Sendingkerk is nou deur 'n bykomende belydenisskrif uitmekaar gedryf. Veel sou moes gebeur om hierdie skynbaar onoorbrugbare kloof tussen die twee kerke te oor-

Kampen-doktoraat én effens Hollandse aksent, is nou finaal kerkman van wêreldwye aansien en verantwoordelikheid. En dit kan seker nóg hy nóg die NG Kerk ignoreer."²⁴⁸

Die Ned. Geref. Kerk kon dit inderdaad nie ignoreer nie. Die hele gedagte van status confessionis was van dr Boesak afkomstig. Hy was lid van die Ned. Geref. Sendingkerk, waarvan die sinode binne weke sou vergader te *Belhar* in Kaapstad. By *Belhar* sou die ware invloed van *Ottawa* eers waarlik duidelik word.

4.5 DIE BELHAR-BELYDENIS: 1982

Die gebeure te *Ottawa*, sou nie alleen 'n duidelike rigting-wyser vir die Ned. Geref. Kerk wees nie, maar het ook 'n direkte rol gespeel in die Ned. Geref. Sendingkerk. Die eerste tekens van vervreemding wat in die verkille op die Federale Raad van Kerke, duidelik na vore gekom het, het in die *Ottawa*-gebeure 'n katalisator gevind. Die aanvaarding van die sogenaamde *Konsep*-belydenis van 1982 was 'n duidelike uitvloeisel hiervan. Die vervreemding tussen moeder en dogter het hierdeur sy piek bereik. Die Ned. Geref. Kerk en die Ned. Geref. Sendingkerk is nou deur 'n bykomende belydenisskrif uitmekaar gedryf. Veel sou moes gebeur om hierdie skynbaar onoorbrugbare kloof tussen die twee kerke te oor-

brug. Tog het die gebeure te *Belhar* in 1982 wortels wat verder terugstrek as *Ottawa*. Hierdie wortels moet reeds op die twee en twintigste vergadering van die Nederduitse Gereformeerde Sendingkerk in Suid-Afrika wat op 20 September to 4 Oktober 1978 in *Belhar* plaasgevind het,²⁴⁹ gesoek word.

4.5.1 Die Aanloop tot die Belhar-sinode

Naas die duidelike pogings van die Ned. Geref. Sendingkerk om reeds in die Federale Raad van Kerke groter eenheid te bewerkstellig,²⁵⁰ was die eerste daadwerklike aanduidings dat iets aan die gebeur was reeds op die 1978 sinode sigbaar. Dit was veral die besluit wat die sinode oor apartheid geneem het wat 'n belangrike invloed op toekomstige gebeure sou uitoefen.

Die voorstel wat voor die sinode gedien het, het soos volg gelui: "Die N.G. Sendingkerk herbevestig sy diepste oortuiging dat dit nie op die weg van die Kerk lê om 'n bepaalde partypolitieke beleid vir die Suid-Afrikaanse situasie te ontwerp of voor te skryf nie. Kragtens sy profetiese roeping is die kerk egter verplig om kritiek uit te spreek en beswaar aan te teken wanneer die owerheid 'n beleid of beleide volg wat nie die eise van die evangelie kan deurstaan nie, veral as die owerheid daarop aanspraak

wil maak dat hy 'n Christelike owerheid is.

Die Kerk wil dit as sy oortuiging uitspreek dat die apartheid-beleid soos deur die owerheid gehandhaaf, in stryd is met die evangelie:

1. omdat dit téénor die evangelie van Christus se gerigheid op die versoening van die mens met God én met sy medemens, die gedwonge skeiding van mense op grondslag van ras en kleur ten diepste gebasseer is op die oortuiging van die fundamentele onversoenbaarheid tussen mense wat op so 'n wyse geskei is;
2. omdat die sisteem wat uit so 'n beleid na vore kom, noodwendig moes lei en gelei het tot 'n toenemende polarisasie tussen mense, veral omdat die praktyk onteenseglik aangetoon het dat binne die sisteem een bevolkingsdeel, nl. die blankes, bevoorreg is en dat daar gevolglik nie voldoen is aan die evangeliese eis dat geregtigheid aan almal geskied nie; en
3. omdat daardeur nie alleen die menswaardigheid van die nie-bevoorregte bevolkingsdele nie, maar ook die menswaardigheid van almal wat daarby betrokke is, aangetas is."²⁵¹ Hierdie beskrywingspunt is ingedien deur JJF Mettler, IJ Mentor en RJ Stevens.

Nadat dit na die tydelike kommissie vir Aktuele Sake

verwys is, het dié kommissie dit soos volg gewysig: "Kragtens sy profetiese roeping is die Kerk egter verplig om kritiek uit te spreek en beswaar aan te teken wanneer 'n owerheid 'n beleid ..." Die "die" in die beskrywingspunt is dus met "'n" vervang. Die rede wat hulle hiervoor aangevoer het was: "Hier word 'n altyd geldende beginsel gestel wat die Kerk se standpunt sal bly al sou die regering verander."²⁵² 'n Tweede wysiging wat aangebring is, was: "Die Kerk wil dit as sy oortuiging uitspreek dat die apartheidsbeleid *en of afsonderlike ontwikkeling*, soos deur die owerheid ..." Die rede wat aangevoer is, was: "Van owerheidsweë word nie meer van apartheid gepraat nie maar van afsonderlike ontwikkeling."²⁵³ Hierdeur is die Ned. Geref. Kerk se "tradisionele beleid" van afsonderlike ontwikkeling egter ook in die spervuur geplaas. Die afleiding kan duidelik gemaak word, dat dit nie net die owerheidsbeleid was wat aanstoot gegee het nie, maar ook die van die blanke Moederkerk. Dit word verder beklemtoon deur die daadwerklike pogings tot kerkeenheid binne die Ned. Geref. Kerkfamilie, wat telkens deur die Moederkerk geveto is.

Hierdie gewysigde voorstel is deur die sinode aanvaar,²⁵⁴ en daarmee is die eerte tree gegee op die weg wat via

Ottawa op die *status confessionis* van 1982 sou uitloop.

4.5.2 Die Drie en Twintigste Vergadering van die Sinode van die
Ned. Geref. Sendingkerk: 22 September - 6 Oktober
1982

4.5.2.1 'n Spanningsvolle begin

Al die afgevaardigdes na die sinode het, op 22 September 1982 om 15:00 in die Kerkentrum van die Ned. Geref. Sendingkerk in Belhar, Bellville byeengekom.²⁵⁵ Kort nadat die Scriba Synodi, ds PWL Sinclair, die amptelike sameroeping van die sinode voorgelees het en die vergadering goedkeurend daarvan kennis geneem het, het die poppe begin dans toe die volgende mosie van orde deur di J de Waal en LA Appies ingedien is: "Die Eerw. sinode besluit om die saak van lidmaatskap van leraars wat nog nie lidmaat van die N.G. Sendingkerk is nie na die Tydelike Regskommissie te verwys vir advisering môreoggend aan die Sinode. Intussen het sodanige leraars wel adviserende stem."²⁵⁶ Nadat die vergadering hierdie mosie aanvaar het is 'n verdere mosie van orde van ds HJ Kritzinger en oudl Oliphant verwerp. Dit het soos volg gelui: "Die H.E. Sinode aanvaar voorlopig die stemreg van bedienaars van die Woord wat afgevaardig is en wat

nie lidmate van die NG Sendingkerk is nie."²⁵⁷

Hierdie besluit van die sinode het beteken dat dié betrokke predikante geen effektiewe seggenskap in die verkiesing van die moderator sou hê nie, want dit is gewoonlik op die openingsdag afgehandel.

Ds AP van Wyk, leraar van Durbanville het teen die besluit beswaar gemaak en versoek dat sy beswaar genotuleer moes word. Hy het hom beroep op Art 70 van die Kerkorde, naamlik die "bewaring van orde" en Art 108.1 naamlik die "gedelegeerde plig van die kommissie van orde." Hy het verder beswaar gemaak teen die feit dat die sinode besluite geneem het voordat dit wettig gekonstitueer was. Derhalwe het die sinode geen reg gehad om enige leraar sy stemreg op grond van kerklidmaatskap te ontnem nie, omdat hierdie lidmaatskap gemeenskaplik gewaarborg was.

Hy het verder gesê: "Indien die Sinode sodanige besluit sou neem voordat die Sinode amptelik gekonstitueer is en die beskrywingspunt B190 volgens die ordebepaling behandel is, is dit buite orde en sou besluite wat daarna volg, soos onder andere die uitsluiting van sodanige

leraars by die verkiesing van die moderatuur daartoe aanleiding gee, dat genoemde verkiesing en alle besluite daarna geneem, onwettig is en oop is vir regstoetsing."²⁵⁸ Hy het ook beklemtoon dat hy hom die reg voorbehou om die regsgeldigheid van die besluit te laat toets. Dit was duidelik dat die spanning hooggehoop het.

Nadat die presensielys afgehandel is het die moderator, ds DP Botha, verklaar dat hy ongelukkig nie die vergadering as gekonstitueerd kan verklaar nie, omdat die tydelike regs-kommissie eers sy opdragte moes uitvoer. Hierdie reëling het ernstige diskussie uitgelok en twee mosies van orde het gevolg: Die eerste, ingedien deur ds JM van Rooyen, dat die Sinode besluit om te konstitueer en dat aan die leraars wat nie lidmate van die Ned. Geref. Sendingkerk is 'n adviserende stem toegeken word is nie aanvaar nie. Die tweede mosie van orde is deur dr HM Beits (Assessor) en ds IJ Mentor (Actuarius) ingedien en is deur die vergadering aanvaar. Dit het as volg gelui: "Die Vergadering verdaag totdat die Tydelike Regs-kommissie verslag uitgebring het oor die sake wat die stemreg van die lede raak."²⁵⁹

Die sinode het dieselfde aand om 19:30 weer vergader

waartydens die uittredende moderator, ds DP Botha, sy openingsrede uit Johannes 17 gelewer het.²⁶⁰

Die vergadering het op Donderdag 23 September om 9:00 weer byeengekom. Die verslag van die tydelike regs-kommissie is dadelik in behandeling geneem. In die verslag het die kommissie ondermeer bevestig: "Die sinode is verplig om te konstitueer met die afgevaardigdes van wie geldige geloofsbriewe ingelewer is. Geen ander sake kan in behandeling of geldige besluite geneem word, alvorens die vergadering gekonstitueerd is nie."²⁶¹ Die aanbeveling is aanvaar en die sinode is as wettig gekonstitueerd verklaar.

Wat die sittingsreg in die sinode van leraars van die Ned. Geref. Sendingkerk-gemeentes, met Ned. Geref. Kerk-lidmaatskap, betref het die kommissie soos volg geoordeel: "U Kommissie oordeel dat die saak gereël word deur Kerkorde Art. 37, die ou grondwet van die NG Sendingkerk en die Akte van Ooreenkoms gesluit op 27 November 1975 tussen die NG Sendingkerk en die NG Kerk. Kragtens bogenoemde het die broeders wel sittings- en stemreg."²⁶²

Hierop het die vergadering die reëling ook aanvaar, maar

nie sonder dat 'n aantal afgevaardigdes gevra het dat hulle teenstem aangeteken word nie. Hulle was: ds HJ Visser, oudl P Cloete, ds AJ Louw, ds WA Boesak, ds EE Leeuw, drs JC Adonis, AA Boesak en oudl PS Damon.

Dr AA Boesak het sy beswaar as volg gemotiveer: "Ek laat aanteken dat ek teen die reëling van die voorsitter tov Punt B van die verslag van die Tydelike Regskommissie in verband met die stemreg van leraars wat steeds lidmate van die NG Kerk is omdat:

- 1) Die gedagte van lidmaatskap van een kerk terwyl regte in 'n ander kerk uitgeoefen word totaal vreemd is aan die Gereformeerde Kerkreg.
- 2) Die kontraktuele ooreenkomste waarop die reëling berus, is op sigself 'n verkragting van die Gereformeerde Kerkreg en die bepalinge wat ons eie Kerkorde bevat.
- 3) Ek bly daarvan oortuig dat kontraktuele ooreenkomste ondergeskik moet wees aan die beginsels van die Skrif en die Gereformeerde Kerkreg en dat die NG Sendingkerk as volledige selfstandige Kerk volledig in sy reg gehandhaaf bly."²⁶³

Dit was duidelik dat dr AA Boesak 'n groot invloed op die sinode sou uitoefen en dat hy groot aanhang geniet het.

Hierdie stelling word bevestig deur die gebeure rondom die moderatuursverkiesing wat later dieselfde oggend plaasgevind het. Twee kandidate, naamlik ds IJ Mentor en dr AA Boesak is genomineer. Kort daarna het die uittredende moderator ds DP Botha aangekondig dat ds IJ Mentor tot moderator verkies is. Van die 528 stemgeregtigdes het 73 buite stemming gebly, terwyl dr Boesak 235 stemme en ds Mentor 242 stemme gekry het.

In die teepouse het etlike teleurgestelde Boesak-ondersteuners die uitslag sterk betwis in groepies buite die sinodesaal. Met die aanvang na die teepouse is die pasverkose moderator se posisie onmiddellik betwis. Selfs 'n ernstige pleidooi van die lankdienende skriba ds PWL Sinclair kon nie verhoed dat met die protes voortgegaan word nie. Sy woorde: "Ons het so iets nog nooit beleef nie,"²⁶⁴ eggo waarskynlik die gebeure op die vergadering die beste.

Die pasverkose moderator het verskeie kere onsuksesvol probeer om voort te gaan met die verkiesing van 'n assessor, maar die proteste het voortgegaan.²⁶⁵ As in ag geneem word dat ds Mentor naelskraap bo dr Boesak verkies is, is dit duidelik dat die beswaar van Boesak-ondersteu-

ners wat steeds ontevrede was oor die stemregkwessie, afkomstig was.²⁶⁶ Hierdie hoogs plobbare situasie is deur ds LA Appies, sekondant van die voorstel wat vroeër gevra het vir die tydelike opheffing van volle stemreg van die leraars wat nog nie lidmate van die Ned. Geref. Sendingkerk was nie, ontloot toe hy opgestaan het en gepleit het dat die stemming aanvaar word. Daarna het dr Boesak self gevra dat diegene met besware dit moes terughou.²⁶⁷ Daarmee is die krisis afgeweer en wat tot 'n grootskaalse breuk binne die Ned. Geref. Sendingkerk kon lei, verhoed. Dr Boesak is kort daarna tot Assessor verkies. Die res van die moderatuur het bestaan uit NA Apollis, actuatorius en PWL Sinclair, skriba.²⁶⁸

Hierdie spanningsvolle gebeure was 'n gepaste inleiding tot 'n sinode-sitting wat met rooiletterwoorde in die geskiedenis opgeteken sou word. Daar was duidelik tweespalt in die geledere van die Ned. Geref. Sendingkerk tussen 'n gematigde groep afgevaardigdes en 'n meer radikale groep Boesak-ondersteuners. 'n Redelike groot groep onpartydiges sou egter in die loop van die sitting deurslaggewend wees.

4.5.2.2 Die Ned. Geref. Sendingkerk en Apartheid

Op Vrydag 1 Oktober 1982 tydens die negende sitting van die vergadering wat om 9:00 die oggend begin het, is die Eerste Verslag van die tydelike kommissie vir Ekumeniese betrekkings aan die orde gestel.²⁶⁹

4.5.2.2.1 Die Afkondiging van 'n status confessionis

Afdeling I van hierdie verslag het bestaan uit: "Aanbevelings van die afgevaardigdes van die NG Sendingkerk na die Algemene Vergadering van die WARC te Ottawa (1982)."²⁷⁰ Omdat die vergadering reeds verby was, is daarvan kennis geneem. Deel II het gehandel oor die Ned. Geref. Sendingkerk en Apartheid,²⁷¹ en het uit vyf onderafdelings bestaan naamlik:

- 1 Versoening en Apartheid
- 2 Die Sinodebesluit van 1978 ivm Apartheid
- 3 Die eis van Geregtigheid en eie belang
- 4 Rassisme en Apartheid
- 5 Artikel 9 van die Apostoliese Geloofsbelydenis.²⁷²

Onder die opskrif *Versoening en Apartheid* is die volgende stelling gemaak: "Die politieke en kerklike bestel van Suid-Afrika is 'n bestel waarin onversoen-

baarheid tot 'n samelewingsbeginsel verhef word, en waarin ten spyte van vemeende goeie bedoelinge die hebsug, en vooroordeel van maghebbers en bevoorregtes ten koste van magtelose en minderbevoorregtes verskans word." ²⁷³

Die verantwoording van hierdie stelling is ondermeer gesê: "In 'apartheid' gaan dit om mense wat *apart van mekaar gehou word*. Die moontlikheid dat die groepe bymekaar gebring kan word en dat 'n vreedsame naasbestaan die spanning en stryd kan vervang, word prinsipiël afgewys. Daarom moet mensegroepe sover as wat dit moontlik is, selfs deur wetgewing as die moet, uitmekaar gehou word, omdat hulle bymekaarbring noodwendig lei tot konflik en die wedersydse bedreiging van mekaar. Die gebruik van 'eiesoortige ontwikkeling' in 'n poging om die gehate 'apartheid' as term te vervang, bring in wese geen verandering aan die basiese uitgangspunt nie: die eie ontwikkeling moet steeds apart plaasvind, omdat die een se ontwikkeling 'n bedreiging is vir die ander s'n" en verder: "In die lig van hierdie onveranderde uitgangspunt verbaas dit nie dat die poging om meer aandag te vra vir die positiewe aspekte van apartheid telkens stukkend breek teen die

realiteit dat die bevoorregting in die ontwikkeling elke keer swaar oorhel na die kant van die wit bevolkingsdeel nie."²⁷⁴

Die verslag het verder gemeld dat dit ten diepste gaan om 'n onversoenbaarheid wat teenoor versoening staan. Die kerk sal hierin altyd moet getuig dat geen samelewingsordening van die fundamentele onversoenbaarheid van mense en mensegroepe mag uitgaan en 'n samelewingsbestel op so 'n uitgangspunt mag baseer nie. "So 'n uitgangspunt bind die mens aan sy verlede van vyandskap en haat ... dit ontkrachtig die evangelie."²⁷⁵ Die kommissie het voorts gesê: "Ons bied nie een of meer Bybeltekste aan nie. Met Bybeltekste kan te maklik omgesprong word, soveel so dat dit selfs moontlik was om vir baie jare vol te hou dat apartheid Skriftuurlik is op grond van eintlik net twee: die verhaal van die toring van Babel (Gen 11:1 - 9) en Hand. 17:26. Nee! die toetssteen vir apartheid is die sentrale Bybelse boodskap van versoening. As dit hier faal, kan enkele desperate Bybeltekste dit nie red nie. Trouens, dan word die tradisionele uitleg van sodanige tekste self grondig bevraagteken."²⁷⁶

Onder die tweede opskrif *Die Sinodebesluit van 1978 ivm Apartheid* is gesê dat onversoenbaarheid en 'n beleid wat op so 'n sisteem gebou is gelei het en steeds lei tot toenemende polarisasie wat op sy beurt tot konflik lei, terwyl dit dan as alibi gebruik word om die skeiding ten alle koste te handhaaf.²⁷⁷

Onder die opskrif *Rassisme en Apartheid* het die kommissie rassisme soos volg omskryf: "Rassisme kweek 'n valse gevoel van meerderwaardigheid en is gebaseer op die veronderstelling dat karakter en bewaamheid bepaal word deur ras."²⁷⁸ Daar is voorts gesê: "In Suid-Afrika stem die apartheid in Kerk en Samelewing in 'n groot mate op 'n teologiese en morele regverdiging van die sisteem. Apartheid is dus 'n pseudo-religieuse ideologie sowel as 'n politieke beleid - wat hom laat geld op die terreine van kerk en staat en sodoende die hele Suid-Afrikaanse samelewing beïnvloed en struktureel bepaal."²⁷⁹

Onder die opskrif *Artikel 9 van die Apostoliese Geloofsbelydenis* is vervolgens vermeld: "Die bepalende karakter van die pseudo-religieuse ideologie van apartheid maak dit prakties onmoontlik dat die belyde-

nis: 'ek glo aan een heilige algemene Christelike kerk, die gemeenskap van die gelowiges' die praktyk van kerklike strukture kan bepaal. Die sekulêre evangelie van Apartheid struktureer in werklikheid die kerkwees en kerkverband van die Ned. Geref. Kerke in SA."²⁸⁰

Die voorstel van die kommissie wat voor die sinode gedien het, het direk uit bogenoemde voortgevloei en soos volg gelui: Omdat die sekulêre evangelie van Apartheid ten diepste die belydenis van versoening in Jesus Christus en die eenheid van die Kerk van Jesus Christus in sy wese bedreig, verklaar die NG Sendingkerk in SA dat dit vir die Kerk van Jesus Christus 'n *Status Confessionis* daarstel. ('n *Status Confessionis* beteken dat hierdie saak as 'n aangeleentheid beskou waaroor dit onmoontlik is om te verskil sonder om die integriteit van ons gemeenskaplike belydenis as Gereformeerde Kerke ernstig in gevaar te stel.) Ons verklaar dat apartheid (afsonderlike ontwikkeling) 'n sonde is, dat morele en teologiese regverdiging daarvan 'n bespotting van die evangelie is en dat sy volgehoue ongehoorsaamheid aan die Woord van God, 'n teologiese kettery is."²⁸¹

Nadat die debat oor hierdie deel van die verslag die hele oggend en die grootste deel van die middag geduur het is die volgende amendement deur FC Pedro van Rehoboth en PJ du P Strauss van Ceres ingedien: "Die HE Sinode besluit dat die Aanbeveling van die Tydelike Kommissie vir Ekumeniese Betrekkinge, onder punt 5 van G.6.1 Bylae 6.1 verwys word na die Permanente Kommissies vir Leer en Studie vir diepgaande en deeglike studie met volledige rapporte aan die volgende Sinode. Die HE Sinode gee ook opdrag aan die Moderatuur om in die reses met die NG Kerk oor die aanbeveling in gesprek te tree."²⁸² Dit is deur die sinode verwerp, terwyl bogenoemde voorstel van die kommissie oor status confessionis aanvaar is.

Hierna het prof G Bam die volgende aan die vergadering gestel: "Die vergadering het so pas 'n besluit van ingrypende betekenis geneem. Dit is 'n heilige oomblik. Deur die afkondiging van 'n status confessionis sê die Sinode:

"Ek het nou op 'n plek gekom waar ek apartheidsreëlinge oor my lewe, beide vanweë die staat en die kerk, verstaan en beleef as 'n uitvloeisel van opvattinge en oortuiginge wat direk strydig is met die evangelie van

Jesus Christus soos ek dit verstaan. Ek ervaar die geloofsbotsing so skerp dat dit my dwing tot belydenis en afwysing van die valse leer wat my bedreig.

Ek bevind my in 'n situasie waar ek óf konfronterend bely teen die magte wat dreig om my geloofsbelydenis in sy wese te neutraliseer en kragteloos te maak, óf swyg en verval tot niks.

Status Confessionis word nie daargestel deur die omvang van armoede of deur die pyn van veronregting nie maar slegs deur 'n besondere bedreiging van die geloof.

Maar, daar is 'n tweede element. Wanneer ek my in 'n status confessionis bevind dan moet die woord wat op hierdie plek spreek die status en die karakter van belydenis hê. Dis nie maar 'n besluit wat ek neem, of 'n beleidsverklaring wat ek uitvaardig, 'n administratiewe reëling wat ek tref of 'n prosedure reëling in my onderhandeling met andere nie.

Dit is 'n belydenis op die vlak van die ander belydenisskrifte van die kerk.

Die ou Christene het in 'n status confessiones gesê: Jesus Christus is die Heer. So het hulle bely teen die Romeinse kreet: Die keiser is heer.

Die Apostoliese Belydenis het gedeeltelik langs die weg gegroei en so ook die klassieke ekumeniese simbole. Al

was dit nie formeel die geval nie, saaklik was dit wel so.

Die Dordtse Leerreëls kom uit 'n Status Confessionis. Die geloof word duidelik bely en die valse leer wat hiermee strydig is, duidelik afgewys.

Die verklaring van die belydessinode van Barmen, 1934, is die jongste belydenis wat uit so 'n situasie ontstaan het. Ek lees vir u die eerste artikel van die belydenis:

Hier hoor ek die taal van belydenis. Dit is die taal wat ons Sondagmôres gebruik: 'Ek glo in God die Vader, die Almagtige Skepper van hemel en aarde'.

Nog Ottawa, nog die Tydelike Ekumeniese Kommissie kom tot belydenis en tot afwysing van die dwalinge wat verwerp word. Vir Ottawa was dit nie nodig nie. Die WARC is nie 'n kerk nie.

Maar van die kerk vra status confessiones duidelike belydenis en duidelike afwysing. Daar moet 'n simbool geskep word wat deel word van die belydenis van die kerk waardeur die kerk hier en nou homself verklaar, 'n belydenis waarteen die dwaalleer erken kan word.

Daarom broeder voorsitter wil ek die sinode vriendelik versoek om 'n ad hoc-kommissie te benoem om 'n belydenis daar te stel en vir goedkeuring aan die

sinode voor te lê.

Karl Barth, een van die opstellers van die Barmen-verklaring, sê in sy Kerklike Dogmatiek dat so 'n belydenis aan vier eise moet voldoen:

1. Die belydenis mag nooit met enige bymotief geskied nie. Ek mag dus nooit bely omdat ek hoop om daarmee hierdie of daardie wins te maak nie, hierdie of daardie politieke bestel 'n nekslag toe te dien nie. dit mag alleen gaan om die eer van God en om niks, en dan ook niks anders nie.
2. Belydenis is nie 'n opinie wat ek uitspreek nie selfs nie 'n vaste oortuiging nie; dis 'n protes van die geloof wanneer dit gekonfronteer en bevraagteken word deur die lewe, dit sny dwars deur die clichés van die dag en lê tot op die been bloot. En daarom gaan 'n status confessiones nie maar net terug op die ou belydenisse nie, maar dit skep nuwe belydenis.
3. Belydenis is nie 'n lieriese ontboeseming nie of emosionele ontlading nie. Dit is 'n daad van uitdaging en konflik.
4. Belydenis is 'n vrye daad, onder dwang van die Heilige Gees aangegryp deur die Woord van God, en dit alleen. Dit vind nie plaas onder aanstigting van 'n wêreldmening nie.

Belydenis is nooit iets om mee te speel nie, want dit is soos vuur.

Laat ons hiermee omgaan soos dit ons pas met heilige dinge."²⁸³

Hierna is die volgende voorstel van die leraars van Beaufort-Wes onbestrede aanvaar: "Die HE Sinode benoem 'n ad hoc kommissie om as uitvloeisel van die afkondiging van 'n status confessionis teenoor apartheid 'n belydenis voor te berei wat nog voor hierdie sinode moet dien."²⁸⁴ Die moderator het hierop gereël dat die moderatuur 'n kommissie sou aanwys.

4.5.2.2.2 Die Ned. Geref. Kerk beskuldig van kettery

Na die teepouse het die vergadering sy werksaamhede om 16:15 hervat. Afdeling III van die Kommissieverslag wat gehandel het oor die Ned. Geref. Kerk in Suid-Afrika en "Apartheid" is aan die orde gestel.²⁸⁵ In hierdie verslag is aandag gegee aan die historiese ontwikkeling van apartheid. Die Sendingbeleid van 1935, verskeie vergaderings in volkskongresse in die jare 1950 - 1960, die reaksie van die Ned. Geref. Kerk op die *Cottesloe-beraad* en *getuienis* uit die Ekumene het aan die orde gekom.

Ten slotte het die kommissie die volgende oor *Ras, Volk en Nasie* gesê: "As verantwoording van sy standpunt van 'regverdige rasseapartheid' het die NG Kerk genoemde dokument gepubliseer" en verder: "Die verslag bied allerlei pogings tot aanpassing by die die veranderende politieke situasie, maar sonder om die prinsipiële teologiese uitgangspunte t.o.v. apartheidsbeleid werklik prys te gee en grondig te bevraagteken. Met die historiese feite in hierdie verslag aangehaal, blyk 'Ras, Volk en Nasie' wel 'n vreemde dokument te wees wat nie heeltemal meer op lyn lê met die geskiedenis nie, maar wat tog alleen moontlik is omdat die sekulêre evangelie van apartheid steeds, al is dit in verfynde vorm, die geloofsbasis daarvan is. Hierin bly die dokument konsekwent. Die dokument repudieer geen beginseluitsprake voor 1974 nie. Ook is die Sendingbeleid van 1935 nog nooit herroep nie. In 1978 het die Algemene Sinode van die NGK die 1974-belydenis met enkele kleinere wysinge gehandhaaf."²⁸⁶

Die kommissie het hierop aanbeveel: "Die NG Kerk glo na die Sinode se oortuiging in die evangelie van apartheid wat direk in stryd is met die Evangelieboodskap

van versoening en die sigbare eenheid van die Kerk. Daarom bring die Sendingkerk-besluit van 1978 (soos prinsipiëel beredeneer in Afdeling 1) mee dat hy nie anders kan as om met die diepste leedwese die NG Kerk van teologiese kettery en afgodery te beskuldig nie, gesien in die lig van haar teologies geformuleerde standpunt en die implementering daarvan in die praktyk. Die NG Sendingkerk doen hierdie oproep in diepe ootmoed en selfondersoek dat ons nie 'terwyl ons vir ander gepreek het self verwerplik sou wees nie'. 1 Kor 9:27"²⁸⁷ Op grond van hierdie voorstel is die volgende amendement van ds DP Botha aanvaar: "Die sinode vervang die woord 'evangelie' in die eerste sin van die aanbeveling op bl. 16 van die verslag van die Tydelike Kommissie vir Ekumeniese Sake met die woord 'ideologie.'" Dit was 'n duidelike versagting van die oorspronklike aanbeveling. In plaas van "evangelie van apartheid" het die voorstel nou gelui: "ideologie van apartheid."

'n Verdere amendement ingedien deur FC Pedro en PJ du P Strauss naamlik: "Die HE Sinode besluit om die woorde 'en afgodery' in die Aanbeveling van die Kommissie weg te laat" is met 193 teenoor 185 stemme verwerp. 73

Afgevaardigdes het laat aanteken dat hulle teen die besluite; Status Confessionis, Kettery en Afgodery gestem het. Ds FC Pedro het dit as volg gemotiveer: "1 Dit is nie dat ek met die apartheidsideologie saamstem nie, trouens, ek verwerp dit in toto. Die feit is dat dit my veeloorwoë mening is dat ons eers in broederlike onderhandelinge met ons susterskerk (NG Kerk in SA) moet tree - oor die verklaring van 'n Status Confessionis.

2 Ek glo dat ek my altyd teenoor my God, my medemens en myself moet kan verantwoord oor elke besluit wat ek neem of waarmee ek saamstem of verskil.

3 Persoonlik stel ek 'n hoë premie op intermenslike verhoudinge - ook my verhouding teenoor die blankes - ongeag die apartheidsideologie."²⁸⁸

Hier was dus 'n duidelike aanduiding dat daar wel afgevaardigdes op die sinode was wat baie meer gematig was, en wat die Ned. Geref. Kerk eers nog 'n kans wou gee. Die oorgrote meerderheid het egter gevoel dat die Ned. Geref. Kerk genoeg geleentheid gehad het om oor sy beleid te besin. Daar moes nou tot aksie oorgegaan word.

4.5.2.2.3 Die Ned. Geref. Kerk opgeroep tot Skuldbelydenis

Dat hulle egter nie net by 'n *Status Confessionis* wou bly nie, maar ook die Ned. Geref. Kerk voor 'n duidelike ultimatum wou stel blyk uit die vyfde deel van die Kommissieverslag wat gehandel het oor: "Die Verhouding tussen die NG Sendingkerk en die NG Kerk in terme van die *Status Confessionis*."²⁸⁹

Die kommissie het die volgende aanbeveel:

"1. Dat die Sinodebesluit insake die *Status Confessionis* amptelik by die Algemene Sinodesitting van die NGK in Pretoria oorhandig sal word om ook deurgegee te word aan die onderskeie streeksinodes.

2. Dat die NGSK nie in hierdie stadium bande met die NGK in SA (algemeen) sal verbreek nie, maar as die Algemene Sinode van die NGK by sy eersvolgende sitting en die streeksinodes by hulle eerskomende sittings nie 'n ondubbelsinnige standpunt stel wat hulle bereidheid verklaar om tot berou te kom wat hulle verskaffing van 'n morele en teologiese begroning vir die beleid van Apartheid betref en hulle gewillig verklaar om die konsekwensies van hulle skuldbelydenis in kerk en staat uit te werk nie, sal die NGSK verplig wees om haar bande met die NGK op te skort.

Sodanige besluit tot opskorting van bande sal, indien nodig, by 'n spesiale Sinodesitting oorweeg word.

3. Dat die NGSK haar rol as profeet en priester teenoor die NGK in SA (algemeen) met pastorale bewoëndheid sal vervul. Met alle weë en kanale tot haar beskikking sal ywer om die NGK te begelei tot erkenning van haar aandeel en skuld in die tot standkoming en vestiging van die pseudo-religieuse apartheidsideologie en politieke beleid wat mense van hulle menswaardigheid beroof het en onnoembare leed en lyding vir talle en talle mense tot gevolg gehad het, en steeds het.

4. Dat die NG Sendingkerk in SA die NG Kerk in SA die woorde van 2 Kroniek 7:13 en 15 toeroep: 'Die Here sê: As Ek die hemel toesluit dat daar geen reën is nie, of as Ek die sprinkaan beveel om die land af te eet, of as Ek pes onder my volk stuur en my volk oor wie my Naam uitgeroep is, hulle verootmoedig en bid en my aangesig soek en hulle bekeer van hulle verkeerde weë, dan sal Ek uit die hemel hoor en hulle sonde vergewe en hulle land genees!'

Daarom in diepe bewoëndheid en ootmoed bring ons voor die Here met ons eie skuld en aandadigheid aan die onversoenheid tussen gelowiges in ons familie en ons bely dat ons die waarheid op vele maniere van u terug-

gehou het. Ons veroordeel u nie, sodat ons nie dalk self veroordeel word nie.

Ons skuld u niks anders as die liefde nie, want daarin alleen is die vervulling van die wet (Rom 13:8). 'Geliefdes laat ons mekaar liefhê: want die liefde is uit God, en elkeen wat liefhet, is uit God gebore en ken God.'

Hierin is die liefde van God tot ons geopenbaar, dat God sy enigste Seun in die wêreld gestuur het, sodat ons deur Hom kan lewe. Geliefdes as God ons so liefgehad het, behoort ons ook mekaar lief te hê. As ons mekaar liefhet, bly God in ons en het sy liefde in ons volmaak geword. Hieraan weet ons dat ons in Hom bly en Hy in ons, dat Hy ons van sy Gees gegee het. En ons het die liefde wat God tot ons het, leer ken en geglo. God is liefde, en hy wat in die liefde bly, bly in God en God in hom.

Daar is geen vrees in die liefde nie; maar die volmaakte liefde dryf die vrees buite, want die vrees sluit straf in, en hy wat vrees het nie volmaak geword in die liefde nie.

Ons het Hom lief omdat Hy ons eerste liefgehad het. As iemand sê: 'Ek het God lief - en sy broeder haat, is hy 'n leuenaar; want wil sy broeder wat hy gesien het,

nie liefhet nie, hoe kan hy God liefhê wat hy nie gesien het nie? En hierdie gebod het ons van Hom dat hy wat God liefhet, ook sy broeder moet liefhê.' (1 Joh 4)

Ons spreek u as ons suster aan in hierdie taal, omdat die evangelie van LIEFDE wat u aan ons verkondig het, ons gids en troosbron bly. "290

Hierdie deel van die verslag is Vrydagaand 1 Oktober 1982 aan die orde gestel. Verskeie amendemente wat nie aanvaar is nie het voor die vergadering gedien. 'n Belangrike voorstel ingedien deur AJ Botha en MG Bosch, wat wel aanvaar is het soos volg gelui: "Die Sinode dra dit aan die Moderatuur op om die besluit van die Vergadering oor die Status Confessionis, asook die 1978-besluite oor apartheid en kerkeenheid aan die Algemene Sinode van die NG Kerk oor te dra en verlot te vra om dit persoonlik te mag doen in die volle vergadering op 'n tydstip waarop dit nog vir die Algemene Sinode moontlik sal wees om aandag te skenk. "291

Kort daarna het die vergadering verdaag en die debat is Saterdagoggend 2 Oktober om 9:00 hervat. Kort nadat

die sitting begin het, het die leraar van Gelvandale, GV Ehlers teen die agtergrond van die besluit oor teologiese kettery en afgodery van die Ned. Geref. Kerk, aan die vergadering gevra of hy nog in die vergadering mag wees, of hy nog die gemeente Gelvandale met die Woord sal mag bedien, en of hy saam met die afgevaardigdes tydens die afsluiting van die sitting by die Nagmaalstafel mag aansit.²⁹² Hier was 'n duidelike aanduiding dat daar heelwat afgevaardigdes was, wat geskok en beswaard was oor die oordeel wat die vergadering oor die Ned. Geref. Kerk uitgespreek het.

Nadat hierdie aangeleentheid na die Tydelike Regskommissie verwys is, is punt 2 van die vyfde afdeling van die verslag aan die orde gestel. 'n Beredeneerde amendement ingedien deur JJW Hayes, DJ Marais, JJF Mettler, DP Botha en PJA Fourie is deur die vergadering aanvaar. Dit het soos volg gelui: "Dat die NG Sendingkerk dit betreur dat ons bande met die NG Kerk nou ernstig in gedrang is. Die HE Sinode oordeel dat die pad van versoening alleen bewandel kan word indien die NG Kerk haar skuld bely, wat betref die verskaffing van morele en teologiese begroning van apartheid en haar berou konkreet toon deur die konsekwensies van sodanige

skuldbelydenis in kerk en staat uit te werk. daarmee ontken die NG Sendingkerk nie sy eie skuld aan die situasie nie en verklaar hom bereid om in liefde en vergifnis met die NG Kerk op weg te gaan in 'n soeke na 'n uitbouing en nie 'n verbreking nie van ons verhouding. Ons versoek die NG Kerk dringend om saam te werk om dit vir ons moontlik te maak. Die NG Sendingkerk se diepste bede is dat die NG Kerk hierdie weg van bekering sal bewandel en nie sal toelaat dat bande verbreek word nie."²⁹³

Dit was duidelik dat die bestaan van bande tussen die twee kerke nie vir alle sinodegangers ewe sigbaar was nie. Een van die afgevaardigdes het daarop gewys dat sy gemeente nie meer enige finansiële bande met die Ned. Geref. Kerk het nie en dat daar ook geen ander skakel was nie. Ds DP Botha, wat die amendement aan die vergadering voorgehou het, het hierop erken dat bande "ellendig versteurd" was en op plaaslike vlak gebrekkig was. Hy het gesê: "dit is 'n dwaling om te beweer dat daar finansiële bande kan wees sonder sentimente."²⁹⁴ Dr Allan Boesak het opgemerk dat hy die bande met die NG Kerk heel anders ervaar. Tog erken hy ander se gevoelens en steun hy daarom die amendement.

Hy het egter beklemtoon dat: "wat besef moet word is dat die 'raamwerk van gesprek fundamenteel verander het.'" ²⁹⁵

Hierop is punt 2 van die kommissie tot stemming gebring en verwerp. Hierdie was ongetwyfeld 'n belangrike wending op die vergadering. Die kommissieverslag het die Ned. Geref. Kerk duidelik en radikaal voor 'n ultimatum gestel. Indien die kerk nie daaraan sou voldoen nie, sou alle bande wat "in gedrang" was, en is die Ned. Geref. Kerk versoek om sy skuld te bely. 'n Verdere belangrike faktor wat weggeval het, was die stipulering van 'n bepaalde datum. Die Algemene Sinode van die Ned. Geref. Kerk sou 'n paar dae na die van die Ned. Geref. Sendingkerk vergader, en sou duidelik nie so gou 'n antwoord gereed kon hê nie. Dit wil voorkom asof rede geseëvier het in 'n vergadering waar die emosionele oorheers het. Van punt 3 en 4 van afdeling vyf is bloot kennis geneem.

4.5.2.2.4 Die Verklaring oor Rassisme en Suid-Afrika (Ottawa)

Kort daarna is die Verklaring oor Rassisme en Suid-Afrika (*Ottawa*) aan die orde gestel. ²⁹⁶ Die volgende voorstel is onbestrede deur die vergadering aanvaar:

"Die Sinode neem met dank en waardering kennis van leraars en lidmate binne die NG Kerk wat ten opsigte van apartheid en kerkeenheid bereid is om onverskrokke hul profetiese getuienis te lewer."²⁹⁷

Hiermee het die sinode aan die einde van die Verslag van die tydelike kommissie vir Ekumeniese Betrekkinge. Die slag was gelewer. 'n *Status Confessionis* is afgekondig en die Ned. Geref. Kerk is van kettery beskuldig. Die besluite van *Ottawa* is gesecondeer en die Ned. Geref. Kerk is opgeroep tot skuldbelydenis. In alle opsigte het die Dogterkerk nou haar volwasseheid getoon. Sy het nie meer die woord en leiding van haar moeder aanvaar nie, en het haar kritiese stem laat hoor. Die vraag moet egter gevra word of hier nie van 'n "opstandige adollesente" fase sprake was nie, 'n fase waarin die dogter deur haar opstandigheid bepaalde dinge gedoen het wat in die toekoms struikelblokke op haar pad sou word nie.²⁹⁸ Nietemin het die sinode gewag op die konsepbelydenis wat deur ds IJ Mentor, dr AA Boesak, dr DJ Smit, prof JJF Durand en prof G Bam opgestel sou word.

4.5.3 Die Konsep-belydenis 1982

Die sinode het op Woensdagoggend 6 Oktober om 8:30 sy werksaamhede hervat, en die Verslag van die *Ad Hoc*-Kommissie vir die daarstelling van 'n belydenis in behandeling geneem.

Nadat geringe wysigings aan die inhoud aangebring is, is die volgende mosie van orde ingedien: "Dat die Sinode hierdie belydenis soos voor die Sinode gelê, aanvaar as die konsep-belydenis van die NGSK in sy antwoord op die verklaring van 'n Status Confessionis tov die dwaling van apartheid en dat die historiese aanloop tot hierdie belydenis in 'n voetnota kursories aangetoon sal word."²⁹⁹ Hierdie mosie is deur die vergadering aanvaar.

Daarna het prof G Bam aan die vergadering verduidelik dat die voorgestelde belydenis na aanvaarding deur die vergadering die status van 'n konsep-belydenis sou hê wat daarna ingevolge Kerkorde-artikel 40 aan al die kerkrade en ringe voorgelê moes word. Die terugvoering van die mindere vergaderings sou aan die Algemene Sinodale Kommissie voorgelê word. Eers nadat die volgende sinode die belydenis bekragtig het, sou dit nie meer 'n konsepbelydenis wees nie, maar 'n belydenis met dieselfde status as die

ander belydenisskrifte van die kerk soos vervat in die drie formuliere van eenheid. Prof Bam se verduideliking is aanvaar waarop die konsep-belydenis staande aanvaar is. Kort daarna is ook die begeleidende brief deur die Sinode goedgekeur.

4.5.3.1 Die Inhoud

Die begeleidende brief het as volg gelui:

"1. Ons is daarvan bewus dat daar in die lewe van die kerk oomblikke kan ontstaan van soveel erns dat die kerk die noodsaak kan voel om opnuut sy geloof te bely in die lig van 'n spesifieke situasie. Ons is daarvan bewus dat so 'n daad van belydenis nie ligtelik gedoen word nie, maar slegs as geoordeel word dat die hart van die evangelie self op die spel staan en bedreig word. Na ons oordeel verg die kerklike en politieke situasie binne ons land en veral binne die NG Kerk-familie tans so 'n beslissing. Ons doen hierdie belydenis dus nie as 'n teologiese gespreksbydrae of as 'n nuwe samevatting van al ons geloofsgoedere nie, maar as 'n kreet uit die hart, as 'n dwang wat ons opgelê is om die evangelie ontwil in die lig van die oomblik waarin ons staan. Ons bely saam met vele ons skuld daarin dat ons nie altyd duidelik genoeg hieroor getuig het nie en gevolglik medeverantwoordelik is daarvoor dat wat as sonde ervaar en bely is of as sonde ervaar en bely moes word, mettertyd gegroei het tot vanselfsprekendhede en Skrifvreemde ideologieë en dat die indruk by vele geskep is dat die evangelie nie waarlik op die spel was nie. Ons spreek hierdie belydenis uit omdat ons oordeel dat allerlei teologiese argumente daartoe bygedra het om aspekte van die waarheid so eensydig te beklemtoon dat dit in die leuen verander het.

2. Ons is daarvan bewus dat die enigste

gesag agter so 'n belydenis en die enigste grond waarop dit uitgespreek kan word, die Heilige Skrifte as die Woord van God is. Volkome bewus van die waagstuk verbonde aan so 'n daad, oordeel ons tog dat ons geen ander keuse het nie. Ons is boonop daarvan bewus dat geen ander motiewe of oortuigings, hoe geldig hulle ook al mag wees, ons die reg veroorloof tot 'n daad van belydenis nie. Dit moet 'n kerklike handeling wees ter wille van die suiwerheid en die geloofwaardigheid van die kerk en sy boodskap alleen. Sover dit moontlik is voor die mense verklaar ons hiermee dat ons enigste dryfveer geleë is in ons vrees dat die waarheid en krag van die evangelie self bedreig word in hierdie situasie. Ons wil geen groepsbelang dien, partyskappe bevorder, teologieë bevorder of bymotiewe verwesenlik nie. Terselfdertyd weet ons dat ons diepste bedoelinge slegs na ware beoordeel kan word deur Hom voor Wie alles oop en bloot is. Ons spreek hierdie belydenis nie uit vanaf sy troon en uit die hoogte nie, maar voor sy troon en voor die mense. Ons pleit daarom dat hierdie belydenis nie misbruik sal word deur enigiemand met allerlei bymotiewe nie en dat dit ook nie vanuit sulke motiewe teëgestaan sal word nie. Ons begeerte is om geen valse struikelblokke in die weg te lê nie, maar om heen te wys na die egte struikelblok, die rots Jesus Christus.

3. Ons spreek hierdie belydenis nie uit teen spesifieke mense of groepe mense of 'n kerk of kerke nie. Ons spreek hierdie belydenis uit teen 'n valse leer, teen 'n ideologiese verdraaiing wat die evangelie self in ons kerk en land bedreig. Ons versugting is dat niemand hulle sal vereenselwig met hierdie verwerplike leer nie en dat almal wat heeltemal of gedeeltelik daardeur verblind is, hulle daarvan sal afkeer. Ons is terdeë bewus van die verleidelike aard van so 'n valse leer en weet dat vele wat daardeur gekondisioneer is, in mindere of meerdere mate die halwe waarheid leer glo het as die volle. Ons betwyfel daarom nie talle sulke mense se Christelike geloof, hulle opregtheid, eerlikheid, integriteit, en goeie bedoelinge en in baie opsigte lofwaardige handelwyse nie. Juis omdat

ons die krag van die misleiding ken, is ons daarvan bewus dat nie die erns, opregtheid of intensiteit van ons sekerhede ons vrymaak nie, dog slegs die waarheid in die Seun. Aan dié bevryding het ons kerk en ons land 'n intense behoefte. Ons praat daarom pleitend en nie beskuldigend nie. Ons pleit om versoening, dié egte versoening wat volg op bekering en verandering van gesindhede en ordinge. Ons is daarby daarvan bewus dat 'n daad van belydenis 'n tweesnydende swaard is, dat niemand van ons die eerste klip kan gooi of nie self 'n balk in die eie oog het nie. Ons weet dat die gesindhede en optrede wat die evangelie teëwerk, by ons almal aanwesig is en sal bly. daarom is hierdie belydenis niks anders nie as 'n oproep tot voortdurende gesamentlike self-onderzoek, stryd en bereidheid tot bekering in die Naam van ons Here Jesus Christus in 'n gebroke wêreld. Dit wil geen daad van self-regverdiging en onverdraagsaamheid wees, sodat ons, terwyl ons vir andere preek, dalk self verwerplik sal wees nie.

4. Ons bede is dat hierdie daad van belydenis nie valse struikelblokke in die weg sal lê en daardeur valse verdelinge sal veroorsaak en bevorder nie, dog versoenend en verenigend sal wees. Ons is daarvan bewus dat so 'n daad van belydenis en 'n proses van versoening noodwendig veel pyn meebring. Dit verg die pyn van bekering, berou en skuldbelydenis. Dit verg die pyn van lewensvernuwing en -verandering, sowel individueel as gesamentlik. Dit plaas ons op 'n pad waarvan ons die einde nie kan voorsien of na ons eie wense kan manipuleer nie. Op dié pad sal ons onvermydelik intense groeipyne ervaar terwyl ons worstel om die vervreemding, die bitterheid, die onversoendheid en die vrees te oorwin. Ons sal sowel onself as mekaar nuut moet leer ken en beleef. Ons is terdeë daarvan bewus dat hierdie belydenis roep om die aftakeling van denk-, kerklike en samelewingstrukture wat oor baie jare heen gegroei het. Ons bely egter dat daar ter wille van die evangelie geen ander uitweg moontlik is nie. Ons bede is dat ons broeders en susters in die NG Kerk-familie, maar ook daarbuite, hierdie nuwe begin sáám met ons sal wil maak, sodat ons sáám kan vry

word en saám hierdie weg van versoening en geregtigheid kan gaan. Ons bede is dat hierdie droefheid gevolglik 'n droefheid tot verlossing sal wees. Ons glo dat dit moontlik is in die krag van ons Here en deur sy Gees. Ons glo dat die evangelie van Jesus Christus hoop, bevryding, heil en ware vrede vir ons land kan en wil bring." ³⁰⁰

Hierdie brief het die volgende belydenis vergesel:

- "1. Ons glo in die drie-enige God, Vader, Seun en Heilige Gees, wat deur sy Woord en Gees sy kerk versamel, beskerm en versorg van die begin van die wêreld af tot die einde toe.
2. Ons glo aan een heilige algemene Christelike kerk, die gemeenskap van die heiliges, geroepe uit die ganse menslike geslag.
- Ef. 2: 11-22 Ons glo dat die versoeningswerk van Christus sigbaar word in dié kerk as geloofsgemeenskap van diegene wat met God en onderling met mekaar versoen is;
- Ef. 4: 1-16 dat die eenheid van die kerk van Jesus Christus daarom gawe én opdrag is; dat dit 'n samebindende krag is deur die werking van Gods Gees maar terselfdertyd 'n werklikheid is wat nagejaag en gesoek moet word en waartoe die volk van God voortdurend opgebou moet word;
- Joh. 17: 20, 23 dat hierdie eenheid sigbaar moet word sodat die wêreld kan glo; dat geskeidenheid, vyandskap en haat tussen mense en mensegroepe sonde is wat reeds deur Christus oorwin is en dat alles wat die eenheid mag bedreig, gevolglik geen plek in die kerk van Christus mag hê nie, maar bestry moet word;
- Fil. 2: 1-5 dat hierdie eenheid van die volk van God op 'n verskeidenheid van maniere sigbare gestalte moet kry en werksaam moet wees, daarin dat ons gemeenskap met mekaar beleef, najaag en beoefen; daarin dat ons skuldig is om onself tot nut en saligheid van mekaar gewillig en met vreugde gee; daarin dat ons een geloof deel, een roeping het, een van siel en een van sin is, een God en Vader het, van een Gees deurdronge is, van een brood eet en uit een beker drink, met een doop gedoop is, een Naam bely,
- 1Kor. 12: 4-31
- Joh. 13: 1-17
- 1Kor. 1: 10-13
- Ef. 4: 1-6

- Ef. aan een Heer gehoorsaam is, vir een saak ywer,
3:14-20 een hoop met mekaar deel, saam die hoogte en
1 Kor. breedte en diepte van die liefde van Christus
10:16-17 leer ken; saam opgebou word tot die gestalte
1 Kor. van Christus, tot die nuwe mensheid; saam
11:17-34 mekaar se laste ken en dra en so die wet van
Gal. Christus vervul, mekaar nodig het en mekaar
6:2 opbou, mekaar vermaan en mekaar vertroos, saam
2 Kor. met mekaar ly vir die geregtigheid, saam bid,
1:3-4 saam diensbaar is aan God in hierdie wêreld,
saam stry teen alles wat hierdie eenheid mag
belemmer of bedreig;
- Rom. dat hierdie eenheid slegs in vryheid gestalte
12:3-8 kan vind en nie onder dwang nie; dat die ver-
1 Kor. skeidenheid van geestelike gawes, geleenthede,
12:1-11 agtergronde, oortuigngs, soos ook die verskei-
Ef. denheid van taal en kultuur, vanweë die ver-
4:7-13 soening van Christus geleenthede is tot weder-
Gal. sydse diens en verryking binne die een sigbare
3:27-28 volk van God;
- Jak. dat die ware geloof in Jesus Christus die
2:1-13 enigste voorwaarde is vir lidmaatskap van
hierdie kerk.
*Daarom verwerp ons enige leer wat óf die
natuurlike verskeidenheid óf die sondige ge-
skeidenheid so verabsoluteer dat hierdie ver-
absoluttering die sigbare en werksame eenheid
van die kerk belemmer of verbreek of selfs lei
tot 'n aparte kerkformasie;
wat voorgee dat hierdie geestelike eenheid
werklik bewaar word deur die band van die
vrede wanneer gelowiges met dieselfde belyde-
nis van mekaar vervreem word ter wille van die
verskeidenheid en vanweë die onversoendheid;
wat ontken dat 'n weiering om hierdie sigbare
eenheid as 'n kosbare gawe na te jaag sonde
is;
wat, uitgesproke of onuitgesproke, voorgee dat
afkoms of enige ander menslike of sosiale fak-
tore medebepalend is vir lidmaatskap van die
kerk.*
- 2 Kor. 3. Ons glo dat God aan sy kerk die boodskap
5:17-21 van versoening in en deur Jesus Christus
Matt. toevertrou het; dat die kerk geroep is om die
5:13-16 sout van die aarde en die lig van die wêreld
Matt.5:9 te wees; dat die kerk salig genoem word omdat
2 Pet. hulle vredemakers is; dat die kerk deur woord
3:13 en daad getuies is van die nuwe hemel en die
Openb. nuwe aarde waarop geregtigheid woon;

- 21-22
Ef. 4:17-6:23
Rom. 6
Kol. 1:9-14
Kol. 2:13-19
Kol. 3:1-4:6
- dat God deur sy leweskeppende Woord en Gees die magte van sonde en dood, en daarom ook van onversoendheid en haat, bitterheid en vyandskap, oorwin het; dat God deur sy leweskeppende Woord en Gees sy volk in staat stel om te leef in 'n nuwe gehoorsaamheid wat ook in die samelewing en wêreld nuwe lewensmoontlikhede kan bring;
- dat hierdie boodskap ongeloofwaardig gemaak word en dat die heilsame uitwerking daarvan in die weg gestaan word indien dit verkondig word in 'n land wat op Christelikheid aanspraak maak, maar waarin die gedwonge skeiding van mense op rassegrondslag onderlinge vervreemding, haat en vyandskap bevorder en bestendig; dat enige leer wat sodanige gedwonge skeiding vanuit die evangelie wil legitimeer en dit nie wil waag op die pad van gehoorsaamheid en versoening nie, maar uit vooroordeel, vrees, selfsug en ongeloof die versoendende krag van die evangelie by voorbaat verloën, ideologie en dwaalleer is.
- Daarom verwerp ons enige leer wat in die naam van die evangelie of die wil van God die gedwonge skeiding van mense op grond van ras en kleur in so 'n situasie sanksioneer en daardeur die bediening en belewing van die versoening in Christus by voorbaat belemmer en ontkragtig.*
4. Ons glo dat God Homself geopenbaar het as die Een wat geregtigheid en ware vrede onder mense wil bring; dat Hy in 'n wêreld vol onreg en vyandskap op 'n besondere wyse die God van die noodlydende, die arme en die verontregte is en dat Hy sy kerk roep om Hom hierin na te volg; dat Hy aan verdruktes reg laat geskied en brood aan die hongeriges gee; dat Hy die gevangenes bevry en blindes laat sien; dat Hy die wat bedruk is ondersteun, die vreemdelinge beskerm en weeskinders en weduwees help en die pad vir die goddelose versper; dat vir Hóm reine en onbesmette godsdiens is om die wese en die weduwees in hulle verdrukking te besoek; dat Hy sy volk wil leer om goed te doen en die reg te soek; dat die kerk daarom mense in enige vorm van lyding en nood moet bystaan, wat onder andere ook inhou dat die kerk sal getuig en sal stry teen enige vorm van ongeregtigheid sodat die
- Deut. 32: 4
Luk. 2:14
Joh. 14: 27
Ef. 2:14
Jes. 1:16-17
Jak. 1:27
Jak. 5:1-6
Luk. 1:46-55
Luk. 6:20-26
Luk. 7:22
Luk. 16:19-31
Ps. 146
Luk. 4:16-19
Rom.

6:13-18
Amos 5

reg aanrol soos wat ergolwe, en geregtigheid soos 'n standhoudende stroom; dat die kerk as eiendom van God moet staan waar Hy staan, naamlik teen die ongeregtigheid en by die verontregtes; dat die kerk as volgelinge van Christus moet getuig teenoor alle magtiges en bevoorregtes wat uit selfsug hulle eie belang soek en oor andere beskik en hulle benadeel. *Daarom verwerp ons enige ideologie wat vorme van veronregting legitimeer en enige leer wat nie bereid is om vanuit die evangelie so 'n ideologie te weerstaan nie.*

Ef.
4:15-16
Hand.
5:29-33
1 Pet.
2:18-25
1Pet.
3:15-18

5. Ons glo dat die kerk geroep word om dit alles te bely en te doen, in gehoorsaamheid aan Jesus Christus, sy enigste Hoof, al sou ook die owerhede en verordeninge van mense daarteen wees en al sou straf en lyding daaraan verbonde wees.

Jesus is die Heer.
Aan dié enige God, Vader, Seun en Heilige Gees, kom toe eer en heerlikheid in ewigheid."³⁰¹

4.5.3.1 Amptelike Reaksie van die Ned. Geref. Kerk

Dat hierdie belydenis geweldige kommentaar sou uitlok, was duidelik.

Die Kerkbode was die eerste om op die gebeure te reageer. Onder die titel: "Kyk kalm hierna" het dié koerant berig: "Ons doen dit ongaarne om kommentaar te lewer op besluite van die sinode van 'n lidkerk van die NG familie. Besluite het egter by die afgelope sinode van die NG Sendingkerk geval wat ons nie sonder reaksie kan laat verbygaan nie" en verder: "Die Ned. Geref. Kerk

word dus van kettery en afgodery beskuldig! Dit is baie sterk taal vir 'n kerk om teenoor 'n ander kerk te gebruik. En dit is voorwaar 'n ontsaglike verantwoordelikheid wat diegene wat bereid was om so 'n oordeel oor die Christelike kerk uit te spreek, op hulle skouers neem." Die blad het voorts berig: "Die Ned. Geref. Kerk bely met ootmoed dat nie al sy lidmate altyd in alle opsigte Christelik teenoor anderskleuriges optree nie en hy maak ook nie daarop aanspraak dat al sy kerkvergaderings in al hulle formulerings van besluite onfeilbaar is nie" en verder: "Sinodale besluite wat uit emosionele reaksie en argumentvoering gebore word, toon in die reël dat nie genoegsaam met die volle implikasie en konsekwensies rekening gehou word nie. Dat verskeie van die beredeneringe en besluite van die Sendingsinode swaar emosioneel gelaai was, is onontkenbaar."³⁰²

"'n Senior Kleurlingleraar van die NG Sendingkerk, ds JG Smith, se uitgesproke teleurstelling oor die venynige gesindhede wat soms in die sinode geopenbaar is en oor die gevolge wat dit vir die toekomstige eenheid binne die NG Sendingkerk self kan hê, is bewys hiervan."³⁰³ Ten slotte was *Die Kerkbode* van mening dat: "Vir die oplossing van probleme kan emosionele ontboesemings en

besluite nie blywende en geseënde oplossings bring nie. Oplossings vereis geduldige rasonale benadering. Dit noop ons om te pleit dat ook ons eie Algemene Sinode nie emosioneel sal oor-reageer nie maar kalm die besluite onder oë neem waarmee ons gekonfronteer word."³⁰⁴ Hierdie was inderdaad insiggewende opmerkings en raad van die Ned. Geref. Kerk se amptelike blad. Dit was duidelik dat daar 'n groot antagonisme ten opsigte van die Ned. Geref. Sendingkerk en sy besluite bestaan het.

Die Algemene sinode van die Ned. Geref. Kerk het vanaf 12 - 22 Oktober 1982 in Pretoria vergader, presies ses dae na die sitting van die Ned. Geref. Sendingkerk.

Na heelwat debatvoering is die volgende antwoord deur die sinode geformuleer:

"1. Die Algemene Sinode

1.1 het kennis geneem van die amptelike skrywe van die NG Sendingkerk maar was tydens hierdie sitting nie in 'n poisisie om 'n diepgaande studie daarvan te maak nie

1.2 wil ook sy dankbaarheid te kenne gee vir die feit dat die NG Sendingkerk nie sy bande met die Ned. Geref. Kerk wil verbreek nie maar bereidwilligheid toon om die gesprek voort te sit

1.3 wil sy hartseer en ontsteltenis uitspreek oor die onbillike beskuldiging van teologiese kettery en afgodery aan die adres van die Ned. Geref. Kerk

1.4 verseker die NG Sendingkerk dat hy steeds selfondersoek en voortgaande studie doen ten

einde vas te stel of sy huidige siening met betrekking tot Kerklike- en menslike verhoudinge in lyn bly met die eise van die Heilige Skrif

1.5 Is bereid om onbevooroordeeld en op 'n gelyke gespreksbasis saam met die NG Sendingkerk opnuut na die Skrif te gaan ten einde te soek na die antwoorde op verskillende kwelvrae

1.6 dra dit aan die Breë Moderatuur op om die stukke van die NG Sendingkerk te bestudeer en onverwyld met die NG Sendingkerk hieroor in gesprek te tree."³⁰⁵

'n Verdere oproep aan die Ned. Geref. Kerk is ook gedoen:

"2. Die Algemene Sinode roep alle lidmate op om

2.1 met groter aandag te luister na die geroep vanuit ander kerke in die Ned. Geref. Kerk-familie

2.2 in die gesindheid van Jesus Christus se barmhartigheid met groter toewyding hul nood op alle lewensterreine te lenig vir sover die Here ons daartoe instaat stel.

2.3 Die Algemene Sinode versoek dringend al die gemeentes van die Ned. Geref. Kerk om nie deur hulle optrede aan mede-gelowiges aanstoot te gee nie, maar eerder hul optrede in ooreenstemming te bring met die Heilige Skrif en die besluite en uitsprake van die Algemene Sinode in die verband."³⁰⁶

Dit was duidelik dat hierdie sinode hom nie wou uitlaat oor die gebeure te *Belhar* nie. Dr Dirk Fourie het hom na die sinode as volg teenoor *Rapport* uitgelaat - oor die druk op die Sinode: "My waarneming was dat die Sinode weinig of geensins deur die druk van binne of buite beïnvloed was. Soos 'n lokomotief op 'n spoor het die NG Kerk deur sy meerdere vergadering na vore beweeg." Oor die

kettery-klag een die Kerk: "Die aparte-kerke-is-kettery-leer is vir alle praktiese doeleindes geïgnoreer" en oor die antwoord aan die Ned. Geref. Sendingkerk: "Die antwoord aan die NGSK spreek van liefde en bewoëndheid en was na my oordeel 'n triomf vir die Sinode."³⁰⁷ Wanneer hierdie woorde van dr Fourie in gedagte gehou word is dit logies dat dr AA Boesak teenoor dieselfde koerant sou opmerk: "'n Onvergeetlike week wat nou nog soos donker, agterna-weer oor ons koppe hang, en sal bly hang, tensy 'n wonder gebeur ..." en verder: "Die onvermoë van die NG Kerk om enigsins te erken wat apartheid gedoen het aan mense (Blank en Swart), aan die kerk, aan die evangelie, en die volgehoue weiering om te erken dat hy berou en bekering nodig het, is nie net verstommend nie, maar ontnem ook alle grond aan die verwagtings oor versoening."³⁰⁸

Dit was duidelik dat die verhouding tussen die twee kerke 'n laagtepunt bereik het, en dat dit iewers op 'n groot konfrontasie sou uitloop. Die moderatuur het intussen 'n subkommissie aangestel wat 'n antwoord aan die Ned. Geref. Sendingkerk moes formuleer. Die lede van die subkommissie was ds Dirk Viljoen, dr Dirk Fourie, prof Flip van der Watt en dr Pierre Rossouw.³⁰⁹ Die moderators van

die Ned. Geref. Kerk se elf streeksinodes sou ook om kommentaar genader word terwyl die uiteindelijke antwoord eers met die volle dagbestuur van die Breë Moderatuur bespreek sou word en dan aan die res van die Breë Moderatuur voorgelê sou word vir finalisering.³¹⁰ Hierdie omslagtige proses wat deurloop moes word, het gesorg dat die "finale antwoord" eers op 4 April 1984 in *Die Kerkbode* gepubliseer is. Hierdie antwoord wat 23 Maart 1984 gedateer was het soos volg gelui:

"LIEWE BROERS

Ons groet u in die Naam van ons Here Jesus Christus.

1. Die Algemene Sinode van 1982 het dit aan ons, as Breë Moderatuur opgedra om te antwoord op die stukke wat u tydens die Algemene Sinode aan ons oorhandig het.

1.1 Allereers wil ons in alle opregtheid verklaar dat ons die Here dank vir soveel wat vir die uitbreiding en opbou van die Koninkryk van God deur die NG Sendingkerk tot stand gebring is. Ons is dankbaar vir besondere samewerking wat daar in die verlede met die NGSK was en hoop en vertrou dat die Here u steeds sal bewaar en gebruik as instrument in Sy hand tot Sy eer.

Ons spreek die diepe wens uit om saam met die NGSK ook in die toekoms aan die Koninkryk van God te bou. In hierdie gesindheid moet u dan asseblief ook die res van ons antwoord lees.

Ons aanvaar ook dat hierdie sake waarop ons nou antwoord vir u van groot belang en lewenserns is. Daarom wil ons ook in opregtheid daarop antwoord. Sal u asseblief ook hierdie antwoord as 'n eenheid lees.

1.2 Die besluite wat tydens die Sinode as antwoord op u besluite geneem is, is reeds op 4 Oktober 1983 amptelik aan u deurgestuur.

1.3 Aangesien u moderatuur nie ons oortuiging dat 'n voorafgaande gesprek noodsaaklik is, gedeel het nie en aan ons op 21/11/83 laat weet het dat 'die standpunt van die Ned Geref Sendingkerk so duidelik is dat daar geen misverstand kan wees nie', antwoord ons u dus noodgedwonge skriftelik. Dit gaan egter gepaard met die aanbod dat indien daar in ons formulering vir u enige onduidelikheid of ander redes vir 'n persoonlike gesprek mag voorkom, ons ons bereidwillig verklaar. U het trouens self besluit om 'die inisiatief met onderhandelinge te neem en om voortdurend in korrespondensie met die drie susterkerke te bly.'

1.4 Bewus van die feit dat u Belydenis nog onder behandeling en dus nie finaal is nie, is ons antwoord ten opsigte van u Belydenis dus ook voorlopig.

1.5 Ons het weer eens die volgende stukke wat ons van u ontvang het indringend bestudeer:

Die NG Sendingkerk en Apartheid ('n prinsipiële besinning)

Die Sinode van 1978 en Ottawa

Beoordeling van posisie van NG Kerk

Verhouding tussen die NG Sendingkerk en die NG Kerk in terme van die Status Confessionisbesluit

Besluit oor uitvoering

Die Belydenis 1982 (konsep)

Begeleidende brief

Kerkeenheid

Besluit van die Sinode van NG Sendingkerk 1978 oor Kerkeenheid

Interpretasie van Sinodebesluite oor Kerkeenheid.

2. Graag wil ons nou onder 'n aantal hoofde die inhoud van u besluite saamgroepeer en dan kortliks daarop antwoord:

2.1 DIE VERHEFFING VAN ONVERSOENBAARHEID TOT 'N SAMELEWINGSBEGINSEL

In hierdie verband haal ons die volgende sinsnedes uit u stukke aan:

\$ 'Die politieke en kerklike bestel van Suid-Afrika is 'n bestel waarin onversoenbaarheid tot 'n samelewingsbeginsel verhef word.'

\$ 'Die keuse van die term: onversoenbaarheid in die sinodebesluit van 1978 was doelbewus.

Daardeur vertaal die Sinode sy getuienis in terme van sy eie terrein, dié van kerk en teologie. Immers, onversoenbaarheid staan teenoor gedagte van versoening die hartaar van die Christelike evangelie en juis daarom ook die hartaar van die bestaan en die verkondiging van die kerk.'

\$ 'In Suid-Afrika steun die apartheid in Kerk en samelewing in 'n groot mate op 'n teologiese en morele regverdiging van die sisteem. Apartheid is dus 'n pseudo-religieuse ideologie sowel as 'n politieke beleid - wat hom laat geld op die terreine van kerk en staat en sodoende die hele Suid-Afrikaanse samelewing beïnvloed en struktureel bepaal.'

\$ 'Ons verklaar dat apartheid (afsonderlike ontwikkeling) 'n sonde is, dat morele en teologiese regverdiging daarvan 'n bespotting van die evangelie is en dat sy volgehoue ongehoorsaamheid aan die Woord van God, 'n teologiese kettery is.'

\$ 'Daarom bring die Sendingkerk besluit van 1978 (soos prinsipieel beredeneer in Afdeling II) mee dat hy nie anders kan as om met die diepste leedwese die NG Kerk van teologiese kettery en afgodery te beskuldig nie, gesien in die lig van haar teologiesgeformuleerde standpunt en die implementering daarvan in die praktyk.'

2.1.1 Ons kan u stelling:

'die politieke en kerklike bestel van SA is 'n bestel waarin onversoenbaarheid tot 'n samelewingsbeginsel verhef word'

nie onderskryf nie. Nog nooit het die Ned Geref Kerk onversoenbaarheid tot samelewingsbeginsel verhef of dit teologies of moreel geregverdig nie.

U stel kerk en staat met bogenoemde woorde op 'n ongeoorloofde wyse gelyk asof hulle identies is in wese en opdrag. Die vertrekpunt van u stuk gaan dus uit van 'n stelling wat ongegrond is. Daarop bou u dan u afleidings wat ongeregverdig is.

2.1.2 Ons staan op die standpunt dat die Skrif die wesenslike eenheid en solidariteit van die menslike geslag tesame met die oersamehang en die prinsipiële gelykwaardigheid van alle mense en volke leer en handhaaf. Die Ned Geref Kerk verwerp dus etnosentrisme. Dit be-

hels 'n prinsipiële verwerping van die onversoenbaarheid van mense en volkere.

2.1.3 Ons aanvaar en handhaaf egter eweneens die feit van die verskeidenheid van volkere, maar verhef dit nie tot enigste en hoogste beginsel nie. Verskeidenheid en verskille word nie deur die versoening in Jesus Christus opgehef nie, maar gehandhaaf en deur die nuwe eenheid in Jesus Christus getransendeer. Die allesoorheersende belangrikheid van die nuwe eenheid in Christus lei geensins tot die opheffing van die samelewingsverbande in hulle verskeidenheid nie.

2.1.4 Daarmee ontken ons nie die gevaar dat volkereverskeidenheid 'n sondige geskeidenheid tussen volkere kan word nie. Die kerk van Jesus Christus en die volkere moet steeds met verwyderingskeppende moontlikhede rekening hou en alles in die werk stel om wedersydse begrip en respek te skep, om probleme uit te praat en brûe te bou wat sal voorkom dat die verskeidenheid 'n sondige geskeidenheid word. Hiermee verwerp ons dus in gehoorsaamheid aan die Heilige Skrif die 'praktyke van die sondige natuur' naamlik onsedelikheid, onreinheid, losbandigheid, afgodsdienste, towery, vyandskap, haat, naywer, woede, rusies, verdeeldheid, skeuring, afguns, dronkenskap, uitspattigheid ens. (Gal 5:19) tussen individue en volke. Positief streef ons dan ook na die 'vrug van die gees' naamlik liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelikheid, goedhartigheid en getrouheid (Gal 5:20) ook tussen bevolkingsgroepe.

Ons staan op die standpunt dat daar gewaak en gewaarsku moet word teen alle vorme van selfsug, selfbevoordeling ten koste van ander, gevoelloosheid en kortsigtigheid ten opsigte van die behoeftes van ander individue en volke.

2.1.5 Ons aanvaar die roeping om as kerk profeties die versoenende en genesende boodskap van die evangelie te verkondig terwyl ons terselfdertyd afwysend teenoor sonde en korrigerend teenoor sondige strukture in die samelewing staan. Ons is geroepe om te waarsku wanneer onreg in die implementering van landbeleid en in die toepassing van landswette geskied.

Hoewel ons, as deel van ons sondige bestaan moet erken dat ons soms versuim het om aan hierdie taak getrou uitvoering te gee deur die lig en gewete van die samelewing te wees, wil ons in alle beskeidenheid ook daarop wys dat die Ned Geref Kerk nooit afsydig gestaan het teenoor die sosio-ekonomiese vraagstukke van minder-ontwikkelde mense en volke nie, maar steeds die geestelike, materiële en liggaamlike node van ander bedien.

2.2 VERSKANSING VAN HESUG EN VOORORDEEL

Ons verwys na die sin in u 'Prinsipële besinning naamlik 'waarin ten spyte van vermeende goeie bedoelinge die hesug en vooroordeel van maghebbers en bevoorregtes ten koste van magelose en minderbevoorregtes verskans word.'

Dit is pynlik dat die Ned Geref Kerk die verwyte moet verneem as sou hy medepligtig gewees het aan die verskansing van haat, hesug, vooroordeel, ensovoorts.

Het die NGSK werklik hierdie verwyte beskuldigend gewee?

In u begeleidende brief sê u by punt 3 dat u u belydenis nie teen spesifieke mense of groepe van mense of 'n kerk of kerke uitspreek nie - nogtans beskuldig u die Ned Geref Kerk byname in u 'Beoordeling van die posisie van die Ned Geref Kerk' van teologiese kettery en afgodery. Die implikasie is dat die Ned Geref Kerk 'sonde, haat en vyandskap en geskeidenheid die laaste woord laat spreek. Hierdie verwyte is onwaar en daarom onverdiend.

2.3 POLARISASIE VAN MENSE DEUR 'N SISTEEM

U maak die stelling:

In aanvulling tot die teologiese stelling in verband met onversoenbaarheid, gaan die Sinode verder en toon aan dat die sisteem wat uit so 'n beleid (gegrond op onversoenbaarheid) voortkom noodwendig moes lei en gelei het, tot 'n toenemende polarisasie.

2.3.1 Ons wys graag op ons duidelike verwerping van rassisme tydens die laaste Algemene Sinode. Ons haal die volgende besluite aan:

'Aangesien die Nuwe Testament die prinsipiële gelykwaardigheid (RVN 13.1) en die daadwerklike verskeidenheid (RVN 13.4, 13.7 en 23) van mense en volkere, elk met 'n eie bestaansreg (RVN 9) - sowel as die eenheid van die menslike geslag (RVN 8 en 31.2) handhaaf, en aangesien die gebod tot naasteliefde, wat ook in geregtigheid tot uiting kom (RVN 13.9), die etiese norm vir die reëling van volkereverhoudings is (RVN 13.8) verwerp die Algemene Sinode alle rassisme as onskriftuurlik, as sonde (vergelyk Heidelbergse Kategismus, Sondag 40), aangesien dit sommige volke as meerderwaardig en ander as minderwaardig beskou en behandel.

Die Sinode spreek dit verder as sy oortuiging uit dat rasbewustheid en volksliefde as sodanig nie sonde is nie, maar wanneer ras en/of volk deur wie ookal verabsoluteer word, tree rassisme in wat sonde is.' (Hand. A.S. 1982 bl 1383).

2.3.2 Ons wys ook op die besluit van die Algemene Sinode oor menseverhoudings:

'In die huidige tye van woelinge, gevare en wyduiteenlopende menings roep die Algemene Sinode alle lidmate van die NG Kerk op om as Christene die beginsels van die koninkryk van God ook op die politieke terrein met waardigheid, selfbeheersing en verantwoordelikheid deur te voer. In ons veelvolkige situasie impliseer die Versoeningsboodskap van Gods Woord dat daar voortdurend kanale vir doeltreffende kommunikasie (RVN 49.7) en gesamentlike beplanning moet bestaan (RVN 47.3).

Dit is die roeping van die kerk om mee te werk aan die realisering van die beginsels van Gods Koninkryk in die wêreld (RVN 48.4), dus ook in ons geliefde Vaderland, en moet die kerk die norme van Gods Woord vir die onderlinge verhouding van mensegroepe tot mekaar aan die owerheid voorhou en waarsku wanneer onreg mag geskied in die implementering van landsbeleid en in die toepassing van landswette (RVN 49.1).' (Hand A S 1982 bl 1313).

2.3.3 Kragtens sy prinsipiële siening mag die kerk as instituut nie politiek bedryf nie. Hieraan wou die N G Kerk as instituut steeds getrou bly, hoewel ons terdeë daarvan bewus is dat onder andere lidmate en ampsdraers van ons kerk 'n leidende rol gespeel het om die poli-

tieke bestel in die RSA daar te stel.

2.3.4 Ons ontken nie dat die kwessies van die reëling van volkereverhoudings, volkereverskeidenheid en die lig wat die Skrif daarop werp, dikwels in kerklike debatte - mondelings, skriftelik en in kerkvergaderings bespreek is in die verlede nie.

As gevolg van hierdie ontwikkelende debat het daar ook steeds nuwe insig gekom en is die poging van sommige om gedwonge skeiding as imperatief direk uit die Skrif af te lei, geleidelik laat vaar.

Deurgaans word egter gehandhaaf dat naaste-liefde en sosiale geregtigheid die norm vir die reëling van hierdie verhoudings moet wees en dat geen onreg in die implementering van landswette ook in hierdie verband, mag geskied nie.

Afsonderlike ontwikkeling, toegepas volgens bogenomde beginsels, is volgens ons, nie in botsing met die eise van die Skrif nie.

Die feit dat u meen dat die Ned Geref Kerk die huidige politieke bestel (apartheid) moes verwerp het of dat hy nie genoeg uitgesproke in sy verwerping was nie, gee in die lig van ons standpunt soos so pas hierbo gestel, tog nie grond om die Ned Geref Kerk as instituut beskuldig as sou hy dit ongekwalifiseerd moreel en teologies regverdig en daarom skuldig sou wees aan 'teologiese kettery en afgodery' nie.

In hierdie verband moet ons daarop wys dat die Ned Geref Kerk 'n aandeel gehad het ten opsigte van die Wet op gemengde huwelike en die Ontugwet, art 16, maar dan wel op grond van morele, welsyns en ander praktiese oorwegings wat uiteraard ook politieke konsekwensies gehad het.

U besluit

'dat die Ned Geref Kerk sy skuld moet bely, sy berou konkreet moet toon, die weg van bekering moet bewandel',

is dus vir ons nie toepaslik nie.

2.3.5 Herhaalde sinne in u stuk, asook die stelling

'dat die NGSK sy rol as profeet en priester teenoor die Ned Geref Kerk met pastorale bewoendheid sal vervul',

dui weliswaar op 'n gesindheid van eg Bybelse

liefde en optrede aan u kant. Dit, geliefde broers stel ons waarlik op prys. Dieselfde gesindheid wil ons ook bewaar. Soos u dit stel, wil ons ook vermy dat 'ons terwyl ons vir andere preek, dalk self verwerplik sal wees'.

2.3.6 Ten opsigte van die kenmerke van die ware kerk moet ons dit egter pertinent beklemtoon dat ons steeds alles onderskryf wat die Formuliere van Eenheid hieroor leer. Ons staan ewe sterk op die standpunt dat geen ware gereformeerde kerk ooit selfvoldaan mag wees nie, maar steeds moet aanhou reformeer. Een bewys hiervoor is ons besluit

'dat die kerk homself nie die weelde kan veroorloof om die besinning oor rasse- en volkereverhoudinge op 'n gegewe monment as afgedaan te beskou nie.'

Daarom is ook die Ned Geref Kerk besig om opnuut te luister na wat die Woord van God vir ons oor genoemde saak in die huidige situasie te sê het.

Die roeping van die kerk om steeds opnuut na die Woord van God te luister, word nooit beëindig nie. Die huidige situasie is nooit staties nie. Dit is begrepe in die dinamiese proses van verandering wat so kenmerkend van ons tyd is. Ook ons moet ons voortdurend afvra of vroeëre besluite oor rasse- en volkereverhoudings uit die Woord van God verantwoordbaar is.

Die kommissie vir die indringende hersiening van Ras, Volk en Nasie is inderdaad hiermee besig en ook die besluite van u kerk tans onder bespreking, is deel van die bylaes van die Hersieningskommissie.

2.3.7 Hiermee voldoen ons dan ook aan u versoek naamlik:

'verklaring dat die Ned Geref Kerk weer opnuut in die lig van die besluite van die Hoogeerwaarde Sinode weer sy standpunte met betrekking tot apartheid/eiesoortige ontwikkeling in oenskou sal neem en herformuleer.'

As uitgangspunt en norm in hierdie verband word steeds slegs die Woord van God aanvaar. Ons gemeenskaplike belydenisskrifte word vanselfsprekend ook eerbiedig.

2.3.8 Natuurlik moet ons erken dat ten spyte van pogings om beter verhoudings te skep, daar

duidelike tekens is van vervreemding, misverstande, vooroordele en spanninge tussen verskillende bevolkingsgroepe. Rekening moet egter enersyds gehou word met die versoeking tot egoïsme, uitbuiting en diskriminasie deur bevoorregtes teenoor minderbevoorregtes.

Andersyds moet dan ook weer rekening gehou word met die versoeking by minderbevoorregtes om die verantwoordelikhede met betrekking tot hulle eie ontwikkeling nie te aanvaar nie. Dit geld in beide gevalle vir alle bevolkingsgroepe.

Ons erken dat beide hierdie versoekings suksesse behaal het en dat dit in versteurde menslike verhoudige tot uiting gekom het en dit ook veroorsaak het.

2.3.9 Met ander woorde: in ons gebroke werklikheid is daar polarisasie tussen belangegroepe. Verskille wat bestaan, is nie per se sondig nie. Verskille bestaan onder andere ook weens die ongelykheid tussen mense, ten spyte van hulle gelykwaardigheid voor God.

Daar is 'n ongelykheid in vermoëns, in verantwoordelikhede en selfs betroubaarheid en prestasies van die individue. Hierdie ongelykheid werk noodwendig deur tot in alle sosiale strukture.

2.3.10 Aan die ander kant meen ons dat daar nie net negatief geoordeel kan word nie. Daar het inderdaad ook goeie en positiewe dinge wel in hierdie land tot stand gekom. Verder meen ons dat ons nie noodwendig beter daaraan toe sou gewees het met 'n ander politieke bestel nie.

Ons meen dat watter politieke stelsel ook al in swang mag wees, geen vertrouwe daarop geplaas mag word as sou dit die eiesoortige Suid-Afrikaanse vraagstukke uitskakel nie.

Die verskynsel van maatskaplike ongeregtigheid moet eerder gesien word as 'n gevolg van die sondige natuur van die mens en die deurwerking daarvan in die maatskaplike strukture. Dit is nie uiteraard aan 'n bepaalde staatsbestel gekoppel nie.

Hierdie sondige natuur werk oral deur, ook in die maatskaplike strukture. Ons kan byvoorbeeld verwys na state wat na onafhanklikheid eenpartystate met verdwynende menseregte geword het.

2.3.11 Omdat ons weet dat ons in 'n gebroke wêreld vol sonde leef, is ons oortuig dat die kerk alles in sy vermoë op sy terrein moet doen om die boodskap van verlossing in Jesus Christus in belang van sy koninkryk te verwesenlik. 'n Reformerende kerk het implikasies vir 'n reformerende samelewing. Dit is ons oorwoë mening dat die kerk as instituut nie 'n organisasie of politieke drukgroep vir sosiale hervorming mag word nie.

Die Ned Geref Kerk wil aan die eenkant hom nie skuldig maak aan die ontduiking van sy verantwoordelikhede nie. Aan die ander kant wil die Ned Geref Kerk hom ook nie op sleeptou laat neem deur die horisontalisme wat al sterker via sekere kerklike ekumeniese liggame na vore kom nie. (Vergelyk meegaande bylae oor Riglyne in verband met die wese van die kerk).

Ons stel dit andermaal dat dit die kerk se primêre taak is om die Woord van God te verkondig en sy lidmate toe te rus vir hulle dienswerk in alle lewensverbande. Lidmate word steeds opgeroep om die beginsels van die koninkryk van God ook op maatskaplike en politieke terrein deur te voer.

2.3.12 In hierdie verband laat die Ned Geref Kerk hom nie amptelik uit oor die uiteenlopende standpunte rondom die nuwe staatkundige bedeling nie. Die ideaal is dat almal Christelik en navolgenswaardig sal optree in die worsteling om die beginsels van die koninkryk van God beter to hulle reg te laat kom ook in die toekomstige nuwe situasie.

Waar daar wel onwaardige gesindhede voorkom, noop dit elke kerk ten opsigte van sy eie lidmate, tot ernstige selfondersoek oor die doeltreffendheid van sy toerusting van lidmate om die beginsels van die koninkryk deur te voer.

2.3.13 Ons verklaar dat ons in beginsel beslis teen polarisasie is: Dat niemand se menswaardigheid aangetas mag word nie; dat niemand ten koste van ander bevoorreg mag word nie en dat niemand onwillig mag wees om die gawes wat hy ontvang het met vreugde tot nut en saligheid van ander aan te wend nie.

2.4 DIE STRUKTURERING VAN KERKVERBANDE DEUR DIE 'SEKULERE EVANGELIE VAN APARTHEID'

2.4.1 Ons verwerp die standpunt

'dat die sekulere evangelie van Apartheid die kerkwees en kerkverband van die Ned Gerf Kerke in SA struktureer'.

Die totstandkoming van onderskeie kerke het geskied uit sendingkundige oorwegings lank voor die beleid van eiesoortige ontwikkeling gestalte gekry het. Ons glo dat dit onder die leiding van die Here geskied het.

2.4.2 Ons is bewus daarvan, en onderskryf dit dat die eenheid van die kerk nie net 'n onsigbare nie, maar ook 'n sigbare werklikheid is wat gesien, gehoor en beleef kan word. Hierdie eenheid moet in woord en daad konkrete uitdrukking vind. En om op hierdie weg te vorder, werk ons saam met die ad hoc kommissie van die Federale Raad oor hierdie aangeleentheid.

Die Algemene Sinode van die Ned Geref Kerk ag juis hierdie punt van soveel belang dat hy besluit het dat die rapport van hierdie kommissie ook na die hersieningskommissie van Ras, Volk en Nasie moet gaan. Hiermee is dit duidelik dat ons oortuig is dat sinvolle en verantwoordelike besinning altyd hieroor noodsaaklik is.

2.4.3 Dit is egter belangrik om daarop te wys dat ons 'n verskeidenheid, 'n pluriformiteit van kerke wat saamhang met en die gevolg is van die verskeidenheid van volkere, binne die een kerk, die liggaam van Christus as Skriftuurlik aanvaar. Die verskeidenheid mag egter nooit ontaard in 'n geskeidenheid nie.

Daar is immers net een Here van die Kerk, en daarom kan daar net een universele kerk wees en hierdie eenheid moet op een of ander wyse tot openbaring gebring word. Hierdie sigbare eenheid bestaan nie slegs in een kerk-instituut nie, en hoef nie noodwendig daartoe te lei nie.

2.4.4 Ons glo dat die belydenis van een, heilige algemene Christelike kerk 'n belydenis van die eienskappe van die kerk is en ons staan steeds in die lig van wat reeds gesê is, hierby. Die kerk van Christus vertoon egter in ons bedeling 'n verskeidenheid van gestal-

tes wat met die volkereverskeidenheid saamhang, maar is nie geslote in die sin dat dit net vir lede van een volk bedoel is nie. Vergelyk in die verband besluite van ons Algemene Sinode oor die wyse waarop oordraagbaarheid van lidmaatskap oorweeg kan word deur kerkraade. (Kyk Hand A S 1982, bl 1386).

3. DIE AANVAARDING VAN 'N STATUS CONFESSIO- NIS

U definieer as volg:

'n Status confessionis beteken dat ons hierdie saak as 'n aangeleentheid beskou waaroor dit onmoontlik is om te verskil sonder om die integriteit van ons gemeenskaplike belydenis as Geref Kerke ernstig in gevaar stel.'

Hoewel die definisie van 'n status confessionis ons lank kan besig hou, wil ons graag net die volgende beklemtoon:

3.1 Ons glo nie dat ons oor die verhouding Skrifbelydenis verskil nie. Daarom laat ons dit daar.

'n Status confessionis handel egter oor:

- * sake wat met die Heilige Skrif in stryd is
- * nuwe aktuele sake wat nie pertinent genoeg in die bestaande belydenisskrifte na vore kom nie.
- * sake wat wesenlike waarhede in bestaande belydenisskrifte aan bande lê, vermink of daarmee in stryd is.

3.2 Ons erken 'n kerk se reg om onder uiterste omstandighede 'n status confessionis daar te stel.

3.3 Dit is egter duidelik dat u 'n beslissing omtrent 'n bepaalde situasie geneem het op grond van u eie evaluasie daarvan. Vir ons kom dit voor dat hierdie evaluering van die situasie die taak van meer as een kerk in die RSA is. Tussen ons en u is daar duidelik 'n radikale verskil in die beoordeling van die situasie.

3.4 Ons wil aanvaar dat daar moontlik 'n uiterste situasie onverhoeds kan ontwikkel wanneer 'n afsonderlike kerk waarskynlik by hoë uitsondering 'n eie status confessionis kan daarstel.

Die verklaring van 'n status confessionis sou onses insiens in die RSA slegs kon geskied

in 'n krisis-situasie wat so toegeneem het dat daar nou 'n bestaansbedreiging vir die evangelie aangebreek het, met ander woorde, 'n situasie waar alle uitsig menslik verlore en geen ander kanale toeganklik is nie. Om egter op verantwoordelike wyse tot so 'n ingrypende beoordeling van die omstandighede te raak, is in die RSA tans nie die taak van een kerk nie. Ons twyfel ook of daar in die huidige situasie genoegsaam krisis-omstandighede was.

3.5 Ons is dus van oortuiging dat met 'n status confessionis uiters spaarsaam te werk gegaan moet word en dat dit geformuleer moet word na deurlopende raadpleging tussen kerke van dieselfde belydenisgrondslag.

3.6 Al is daar veel in hierdie land wat die Here bedroef, is dit onmoontlik om in die huidige veranderde en veranderende samelewing afdoende rede vir 'n status confessionis te vind.

ONS VIND DIT DUS ONAANVAARBAAR DAT DIE NGSK IN ONS SPESIFIEKE SITUASIE SLEGS MET SY EIE EVALUASIE, MET IGNORERING VAN ONS OPENHARTIGE EN GOEIE GESPREKSVERHOUDING EN VAN SOVEEL BANDE WAT ONS AAN MEKAAR BIND, 'N EENSYDIGE VERKLARING VAN 'N STATUS CONFESSIONIS GEFORMULEER HET. DIT KOM ONS INSIENS IN WERKLIKHEID NEER OP 'N STATUS ACCUSTIONIS ET DIVISIONIS (M A W 'N STAAT VAN BESKULDIGING EN VERDELING.)

3.7 Ons sê nie dat die saak waaroor dit gaan, gering is nie. Ons erken inteendeel dat die saak waaroor dit gaan uiters gewigtig en verreikend is. Ons ontken egter dat 'n krisis-situasie dermate ontstaan het dat u op u eie 'n noodsein, 'n noodverklaring vrygestel het en dat u daardeur die RSA tot 'n teologiese en politieke 'rampgebied' verklaar het.

4. 'DIE BELYDENIS VAN 1983'

4.1 Ons erken die prinsipiële reg van 'n kerk om 'n nuwe belydenisskrif vir homself onder bepaalde omstandighede daar te stel.

4.2 U belydenis beoog klaarblyklik 'n re-sente toepassing van die leerstukke oor die kerk in die drie Formuliere van Eenheid. In